

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Aristotelous ēthikōn nikomacheiōn biblia deka

Aristoteles

Basileae [Basel], 1556

LIBER VIII

μετάβολος ὁ πονηρὸς,
καὶ ἡ φύσις ἡ δειρομένη
μεταβολῆς. οὐ γὰρ ἀ-
πλῆ, οὐδ' ἐπιεικής. πε-
ρὶ μὲν οὖν ἐγχερατείας
καὶ ἀνγκασίας, καὶ πε-
ρὶ ἡδονῆς, καὶ λύπης εἰ-
ρηται, καὶ τί ἐνασθῶρ,
καὶ πῶς τὰ μὲν ἀγαθὰ
αὐτῶρ ἐστὶ, τὰ δ' ἡ κακὰ.
λοιπὸν δὲ καὶ περὶ φι-
λίας ἐροῦμεν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕ
ἡθικῶν Νικομαχέ
χείων

BIBLION Θ.

ΜΕΤὰ δὲ ταῦ-
τα περὶ φιλί-
ας ἐποιτ' αὖ διελθεῖν.
ἐστὶ γὰρ ἀρετὴ τις, ἢ μετ'
ἀρετῆς ἐστὶ δ' ἀναγκαιό-
τατον εἰς τὸν βίον. αὐτὸν
γὰρ φίλων ὅδεῖς αὖ ἐλοι-
το ἦν, ἔχωρτα λοιπὰ
ἀγαθὰ πάντα. καὶ γὰρ
πλεονεξία

ius mutabilis est, natura
quoq; quæ mutatione in-
diget. non enim est sim-
plex, neq; proba. Ac de
continencia quidē et in-
continentia, et de uolu-
ptate et dolore dictum
est, quidq; unūquodq; et
quo modo alia bona sūt,
alia mala. posthac uerò
de amicitia quoq; dice-
mus.

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus

LIBER VIII.

POST hac autem se-
quitur, ut de amici-
tia differamus. est enim
uirtus quædam, aut cum
uirtute. præterea uerò
res est ad uitam maxime
necessaria. absq; amicis
enim uiuere nemo ex-
petat, qui cætera bona
omnia habeat. nam et
diuitibus

diuitibus, & principatus potestatesq; habentibus maximè uidetur amicis opus esse. Quæ enim utilitas eiusmodi prosperitatis, si beneficencia tollatur, quæ in amicos præcipuè fit, & maximè laudatur? aut quo modo sine amicis custodiri conseruariq; posset? quanto enim amplior, tanto etiam periculosior est. In paupertate uerò & reliquis infortunijs amicos esse unicū refugiū putant. Iuuenibus item cōducit ad id ut nō peccent, & senioribus ad remediū, et supplemētū actionis ex opis imbecillitate. & ijs qui constanti sunt ætate, ad honestas actiōes: atq; unā duo cōgrediētes, etenim ad intelligendū et agendū sunt potētiores.

Inesse

πλουτοῦσι, καὶ ἀρχαῖς
καὶ δυνατείαις λευτε-
μόνοις δονεῖ μάλισ-
τά φίλων εἶναι χρεία. τί
γὰρ ὄφελος τῆς τοιαύ-
της συνέτηρίας, ἀφαιρε-
θείσης σύβρυγείας, ἢ γί-
νεται μάλιστά καὶ ἐπαι-
νετωτάτῃ πρὸς φίλους·
ἢ πῶς αὖ τηρηθείη καὶ
σώζοιτο ἄνθρωπος φίλων. ὅ-
σῳ γὰρ πλείω, τοσούτῳ
ἐπισφαλές ὄρα. ἐν πε-
νίᾳ δὲ καὶ ταῖς λοιπαῖς
δυστυχίαις μόνον οἴον-
ται καταφυγὴν εἶναι
τὸς φίλους. καὶ νέοις δὲ
πρὸς τὸ ἀναμάρτητον,
καὶ πρεσβυτέραις πρὸς θε-
ραπείαν, καὶ τὸ ἐκλεί-
πον τῆς πράξεως δι' ἀ-
δύναμιν βοηθείας· τοῖς
τ' ἐν ἀνιμῇ, πρὸς τὰς κα-
λὰς πράξεις, σὺν τε δὴ
ὀρχομένῳ. καὶ γὰρ
νοῦσαι καὶ πράξαι δυ-
νατώτεροι. φύσει τ' ἐνν
πάρεχον

παρχειν εἶνε πρὸς τὸ
 γεγεννημένον τῷ γενε-
 νήσαντι· καὶ οὐ μόνον
 ἐν ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ
 ἐν ὀρνέοις, καὶ ἐν τοῖς
 πλείστοις τῶν ζώων, καὶ
 τοῖς ὁμοθνήσι πρὸς ἄλ-
 ληλα, καὶ μάλιστα τοῖς
 ἀνθρώποις· ὅθεν τοὺς φι-
 λανθρώπους ἐπαινοῦ-
 μεν· ἴδοι δ' αὖ τις καὶ
 ἐν ταῖς πλάναις ὡς οἰ-
 νεῖον ἅπας ἀνθρώπος
 ἀνθρώπῳ καὶ φίλῳ· εἰ-
 νε δὲ καὶ τὰς πόλεις
 συνέχειν ἡ φιλία· καὶ οἱ
 νομοθέται μᾶλλον πόρ-
 ατὴν ἀποδιδάξαι, ἢ τὴν
 δικαιοσύνην· ἡ γὰρ ὁ-
 μολογία ὁμοίον τι τῇ φι-
 λίᾳ εἶναι· ταύτης
 δὲ μάλιστα ἀφίσχονται·
 καὶ τὴν θάστιν ἐχθρὰν
 οὔσαν, μάλιστα ἐξελεύ-
 νουσι· καὶ φίλων μὲν ὄν-
 των, οὐδὲ δὲ δικαιο-
 σύνης· ἀδικαίει δὲ ὄντες,

πρὸς

Inesse etiam natura uide-
 tur parēti erga natum,
 atque non solum in ho-
 minibus, sed etiam in a-
 uibus, & plerisque ani-
 malium, et ijs quæ ciuf-
 dem nationis sunt, ac ho-
 minibus maxime : unde
 hominum amantes lau-
 damus. Viderit etiā quis
 in erroribus quàm con-
 iuncta res sit homini o-
 mnis homo & amica.
 Atque etiam uidetur ci-
 uitates continere ami-
 citia, & legislatores in
 ea plus studij ponere,
 quàm iustitiæ : concor-
 dia enim esse simile quid
 amicitia uidetur. hanc
 autem maxime asse-
 ctant : seditionem ue-
 rò, quæ inimicitia est,
 maxime expellunt. at-
 que si sint amici, ius-
 titia opus non est :
 At si fuerint iusti,

ami-

amicitia insuper indigent. id quoque quod maxime ius est, amicitiae esse uidetur: neque solum necessarium est, uerum etiam honestum: amicorum enim amatores laudamus, amicorumque amicitia una quaedam esse ex honestis rebus uidetur. praeterea nonnulli eosdem et bonos uiros et amicos esse opinantur. Con trouertuntur autem de ipsa non pauca: nam alij similitudinem quandam eam statuunt, et similes amicos: unde similem inquirunt ad similem, et graculum ad graculum, et quae sunt huiusmodi. alij e contrario figulos omnes tales esse inter se dicunt: ac de his ipsis altius et naturalius inuestigant: Euripides quidem inquitens, Imbre amare terram

arc=

προσδέονταί φιλίας. καὶ τῶν διηκίων τὸ μάλιστα φιλικὸν εἶναι δοκεῖ. ὃ μόνον ἢ ἀναγκασίον ἐστίν, ἀλλὰ καὶ καλόν. τοὺς γὰρ φιλοφίλους ἐπαινεῖμεν ὥς φιλοφιλία δοκεῖ τῶν καλῶν ἐρῆναι. ἐτι καὶ οἷοι τοὺς αὐτὰς ἀνδρας οἰόνται ἀγαθὸς εἶναι καὶ φίλος. διαμφισβηῖται ἡ περὶ αὐτῆς ἔτι ὀλίγα. οἱ μὲν γὰρ ὁμοιότητά τινα τιθέασιν αὐτῶν, καὶ τοὺς ὁμοίους φίλους. ὅθεν τὸν ὁμοῖον φασιν ὡς τὸν ὁμοῖον, καὶ λολοῖον ποτὶ λολοῖον, καὶ ὅσα τοιαῦτα. οἱ δ' ἐξ ἐναντίας, λεγόμενοι πάντας τὰς τοιούτας ἀληθεύς φασιν εἶναι. καὶ περὶ αὐτῶν τῶν ἀνώτερον ἐπιζητήσι καὶ φυσικώτερον. Εὐριπίδης μὲν φάσκων, Εἰ μὲν ὁμοῖον γὰρ αὐτῶν ξηραν

ξηρανθεῖσαν. ὅρᾱν ἣ σε-
 μνὸν ἕρανὸν πληγόμε-
 νον ὀμβρῶ, πεσῶν εἰς γαῖ-
 αν· καὶ Ηράκλειτος, τὸ αὐ-
 τίξεν συμφόρον, καὶ ἐν
 τῶν διαφόρων τῶν καλ-
 λίστων ἁρμονίαν, καὶ
 πάντα κατ' ὅρον γίνε-
 σθαι. ἐξ ἐναντίας δὲ τῶν
 τοῖς ἄλλοις τε καὶ Ἐμπε-
 δοκλῆς. τὸ γὰρ ὁμοιοῦ-
 τῶν ὁμοίου ἐφίεσθαι. τὰ
 μὲν ἕρ φουσιν ἀπὸ ἀπο-
 ρημάτων παρὰ φύσιν.
 ὃ γὰρ οἰκῶν τῆς παρὰ φύσιν
 συνέφως. ὅσα δ' εἰς τὴν αὐ-
 θρωπικὰ, καὶ ἀνὴν εἰς
 τὰ ἡθῆ καὶ τὰ πάθη τὰ αὐ-
 τ' ἐπισυνέφωμεθα· οἷον
 πότος οὐκ ἐν πάσι γίνε-
 ται ἢ φιλία, ἢ ἕχθισμός τε
 μοχθηρῶν ὄντας φίλους
 εἶναι· καὶ πότος οὐκ ἐν εἰ-
 δος τῆς φιλίας ἐστίν, ἢ
 πλείω. οἱ μὲν γὰρ ἐν εἰό-
 μνοις, ὅτι ἐπιδέχεται

arefactam: amare quoq;
 graue coelum imbre ple-
 nū, in terrā decidere: et
 Heraclitus, aduersum cō-
 ferēs, et ex differentibus
 pulcherrimā harmoniā,
 et omnia ex discordia
 fieri: ἐ cōtrario uerὸ cū
 alijs, tū Empedocles. simi-
 le enim simile appetere.
 Sed naturales quidē
 dubitationes prætermitt-
 untur. nā præsentī consi-
 derationi nō cōueniūt.
 quæ aut humane sunt,
 et p̄tinet ad mores affe-
 ctusq; eas inspiciamus:
 ut utrū in omnib. homi-
 nib. amicitia sit, an fieri
 nō possit, ut q̄ prauī sunt
 amici sint: et utrū una
 species amicitie sit, an
 plures. qui. n. unā opinā-
 tur, quia magis et mō-
 nus admittat, nō satis fir-
 mo argumento persuasi

sunt. nā magis & minus
admittūt etiā quæ diuer
sa sunt specie, de ijs uerò
amea dictum est.

- 2 Fortasse uerò de his
constabit, si amabile co
gnitū fuerit. nā nō quid
uis amari uidetur, sed
quod amabile est: id autē
esse bonū, aut iucundū,
aut utile. Vtile autē id es
se uideri potest, ex quo
bonum aliquod aut uolu
ptas efficitur: ita bonum
& iucundum amabilia
fuerint, ut fines. Vtrum
igitur quod bonū est a
mant, an quod sibi bonū
est? discrepant enim in
terdum hæc. Similiter
quoq; in ipso iucundo ui
detur autē quod sibi bo
num est, amare quisq;
& esse quidem quod
simpliciter bonū est, a
mabile: cuiq; uerò, quod
cuiq; est. at amat quisq;
non

σημείω. δέχεται γὰρ τὸ
μᾶλλον καὶ τὸ ἥττον καὶ
τὰ ἑτέρωτα τῶ εἶδει. εἴρη
ται δ' ὑπὲρ αὐτῶν ἐμ
πεδοεν.

Τάχα δ' αὖ γένοιτο
φανόρον πρὸς αὐτῶν,
γνωριζόντος τῆς φιλη
τῆς. Διότι γὰρ ὅτι πᾶν φι
λεῖσθαι, ἀλλὰ τὸ φιλη
τόν. τῆς το δ' εἶναι ἀγα
θόν, ἢ ἡδὺν, ἢ χρήσιμον.
διότι δ' αὖ γένοιτο
εἶναι δι' οὗ γίνεται ἀγα
θόν τε ἢ ἡδονή. ὥστε φιλη
τὰ αὖ εἴη τὰ ἀγαθόν τε καὶ
τὸ ἡδὺν, ὥς τέλη. πρὸς ὅσον
οὐδ' τὰ ἀγαθόν φιλοῦσιν,
ἢ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν. Δια
φωνεῖ γὰρ ἐνίοτε ταῦ
τα ὁμοίως δὲ καὶ πρὸς
τὸ ἡδὺν αὐτό. Διότι δὲ
καὶ τὸ αὐτῶ ἀγαθόν, φι
λεῖν ἐναστος. καὶ εἶναι
ἀπλῶς μὲν τὰ ἀγαθόν, φι
λητόν ἐπάστω δὲ, τὸ ἐπ
νάστω. φιλεῖ δὲ ἐναστος,
οὐ

ὃν τὸ ὄν αὐτῷ ἀγα-
θόν, ἀλλὰ τὸ φαινόμε-
νον. διότι δὲ οὐδὲν ἐ-
σται γὰρ τὸ φιλητὸν γε-
νόμνον. τριῶν δὲ ὄν-
των διὰ τὴν φιλοῦσιν, ἐν-
μὲν τῇ τῶν ἀψύχων φι-
λήσει, ὃ λέγεται φιλία.
ἐν γὰρ ἐστὶν ἀντιφίλη-
σις, ὃ δὲ βούλησις ἐνεί-
νων ἀγαθοῦ. γελοῖον
γὰρ ἴσως τῷ οἴνῳ βούλε-
σθαι τὰ γαθὰ. ἀλλ' ἐπερ-
σώζεσθαι βέλεσθαι αὐτοῖς,
ἵνα αὐτὸς ἔχῃ τῷ ᾧ φίλῳ
φασὶ δέειν βούλεσθαι τὰ
γαθὰ, ἐνείναις ἐνεκα τῶν ᾧ
βουλομένων ὅτι τῶν γαθὰ,
σύνειναι λέγουσιν, ἀλλ' μὴ τὸ
αὐτὸ καὶ πρὸς ἐνείναις γί-
γνησθαι. συννοῖαν γὰρ ἐν-
ἀντιπεπονημένοι φιλίαν
εἶναι. ἢ προδεῖναι τὸ μὴ
λανθάνεσαν. πολλοὶ γὰρ
εἰσιν εὐνοὶ οἷς ὁχέωρά-
νασιν, ὑπολαμβάνουσι ᾧ
ἐπιτηδῆς εἶναι ἢ χρησίμους.

οὗτος

non quod sibi est bonū,
sed quod apparet. nihil
uerò referet. nā erit a-
mabile quod apparet.
Cum tria uerò sint pro-
pter quæ amāt, in amore
inanimatorum amicitia
nō dicitur. non enim est
mutuus amor, neq; uolū-
tas illorū boni. ridiculū
enim esset fortasse, si ui-
no quispiā bona uellet.
si enim, saluū illud esse
uult, ut ipse habeat. At
amico inquit bona uel-
le oportere, illius causa
eosq; qui ita bona uo-
lunt, beneuolos dicunt,
si non idem ab illo fiat.
Beneuolentiam enim in-
par pari referentibus
amicitiam esse. An ad-
dendum est non laten-
tem? nam multi beneuo-
li sunt ijs etiam quos nō
uiderunt, sed existimāt.
probos esse uel frugi.

C 2 idem

idem uerò etiā si quis il-
lorū erga hunc affectus
sit. Ac beneuoli quidē in-
ter se hi uidentur . ami-
cos aut quomodo quis
dicat, quos latet quo mo-
do erga se affecti sim? o-
portet igitur ut beneuo-
li mutuo inter se sint, ue-
lintq; bona non latētes.
ob unum aliquid eorū,
quæ dicta sunt.

3 Ea uerò inter se spe-
cie differunt: ergo amo-
res quoq; & amicitie.
tres enim sunt species a-
micitie æquales nume-
ro reb. amabilibus. in u-
noquoq; enim est mutu-
us amor non latens. qui
aut talis alios inter se a-
mant, uolunt sibi inuicē
bona eatenus, quatenus
amant. Qui ergo pro-
pter uilitatē amant in-
ter se, nō p se amāt, sed
quatenus aliquod à se
inui-

τὸτο δὲ αὐτὸ, καὶ ἐνέ-
νωρ τις πάθοι πρὸς τὸς
τοῦ. σύννοι μὲν οὖν ὅτοι
φαίνονται ἀλλήλοις. φί-
λος δὲ πῶς ἂν τις ἔποι-
λανθάνοντας, ὡς ἔχου-
σιν ἑαυτοῖς. Δεῖ ἄρα συν-
νοεῖν ἀλλήλοις, καὶ βού-
λεσθαι τὰγαθὰ μὴ λαν-
θάνοντας, δι' ἑρ τι τῶν
εἰρημονίων.

Διαφέρει δὲ ταῦτα
ἀλλήλων εἶδει. καὶ αἱ
φιλήσεις ἄρα καὶ αἱ φι-
λίας. τρία γὰρ ἔστιν εἶδη
τῆς φιλίας ἰσάριθμα
τοῖς φιλητοῖς. καὶ ἑκά-
στου γὰρ ἔστιν ἀντιφίλη-
σις οὐ λανθάνουσα. οἱ
δὲ φιλοῦντες ἀλλήλους,
βούλονται τὰγαθὰ ἀλ-
λήλοις ταύτη, ἢ φιλοῦ-
σιν. οἱ μὲν οὖν διὰ τὸ
χρησίμοι φιλοῦντες ἀλ-
λήλους, οὐ καὶ αὐτοὺς
φιλοῦσιν, ἀλλ' ἢ γίγνε-
ταί τι αὐτοῖς παρ' ἀλ-
λήλων

ἁλλωρ ἀγαθόν. ὁμοίως
 δὲ καὶ οἱ δι' ἡδονὴν. οὐ
 γὰρ τῷ ποιούσιν τινας εἶ-
 ναι, ἀγαπῶσι τοὺς συ-
 τραπέλους, ἀλλ' ὅτι ἡ-
 δαῖς αὐτοῖς. ἥ τε δὲ διὰ
 τὸ χηρίσμον φιλοῦντες,
 διὰ τὸ αὐτοῖς ἀγαθόν
 εὐργουσι, καὶ οἱ δι' ἡδο-
 νὴν, διὰ τὰ αὐτοῖς ἡ-
 δύν. καὶ οὐχ ἢ ὁ φιλούμε-
 νός ἐστιν, ἀλλ' ἢ χηρίσι-
 μος, ἢ ἡδύς. κατὰ συμ-
 βεβηκός τε δὲ αἱ φιλίαι
 αὐταὶ εἰσιν. οὐ γὰρ ἢ ἐ-
 στί, ὅς ποτέ ἐστιν ὁ φι-
 λούμενος ταύτῃ φιλεῖ-
 ται, ἀλλ' ἢ πορίζουσι,
 οἱ μὲν ἀγαθόν τι, οἱ δ'
 ἡδονὴν. συνδιέλκοντο
 δὲ αἱ τοιαῦταί εἰσι, μὴ
 διαμερόντων αὐτῶν ὁ-
 μοίων. ἐὰν γὰρ μη-
 νέτι ἡδύς, ἢ χηρίσιμοι
 ᾧσι, παύονται φιλοῦν-
 τες, τὸ δὲ χηρίσμον οὐ
 διαμένει, ἀλλ' ἄλλοτε
 γίγνε-

mutuo fit bonum. simili
 modo qui propter uolu-
 ptatem. non enim quia
 cuiusdam modi sint, ur-
 banos diligunt, sed quia
 iucundi ipsis sint. itaq; q
 ob utilitatem amant, ob
 id quod sibi est bonū di-
 ligunt: & qui ob uolu-
 ptatem, ob id quo dele-
 ctantur, & nō quatenus
 est ille qui amatur, sed
 quatenus est utilis, uel
 iucundus. ex accidenti
 igitur amicitiae hae sunt.
 non enim quatenus est
 quicūque is sit, qui ama-
 tur, eatenus amatur, sed
 quatenus suppeditant,
 hi bonum aliquid, illi uo-
 luptatē. huiusmodi ergo
 amicitiae dissolui facile
 possūt, cū nō permaneāt
 similes. nā si nō amplius
 iucūdi aut utiles fuerint,
 amare desistunt. at utile
 non permanet, sed aliās

aliud fit. Dissolutio igitur eo propter quod amici erant, amicitia quoque dissolvitur, quippe cum amicitia propter illa esset. maxime uero in senibus huiusmodi amicitia uidetur oriri. non enim qui hac aetate sunt, iucundum persequuntur, sed utile: & in constanti aetate & ex iuuenibus qui utilitatem sectantur. Tales autem neque ualde una uiuunt alij cum alijs. quandoque enim neque sunt iucundi: neque talem consuetudinem desiderant, nisi utiles sint. Eatenus enim sunt iucundi, quatenus bonum sperant. inter has autem hospitalem etiam ponunt. At iuuenum amicitia, esse ob uoluptatem uidetur. affectu enim hi uiuunt, & maxime

γίνεται ἄλλο. ἀπολυθέντος οὖν δι' ὃ φίλοι ἦσαν, διαλύεται καὶ ἡ φιλία, ὡς οὐσης τῆς φιλίας πρὸς ἐπείνα. μάλα λίσσα δὲ ἐν τοῖς πρεσβύταις ἡ τοιαύτη φιλία δισπεί γίνεσθαι. ἐν γὰρ τὸ ἡδὺ οἱ τηλικούτοι διώκουσιν, ἀλλὰ τὸ ὠφέλιμον. καὶ τῶν ἐν ἀνιμῇ καὶ νέων, ὅσοι τὸ συμφέρον διώκουσιν. οὐ πάνυ δ' οἱ τοιοῦτοι, οὐδὲ συζῶσι μετ' ἀλλήλων. οἷοί τε γὰρ οὐδ' εἰτὴρ ἡδέϊς. οὐδὲ δὴ προσδέονσαι τῆς τοιαύτης ὁμιλίας, εἰ μὴ ὠφέλιμοι ὦσιν. ἐπὶ τοσούτου γὰρ εἰσιν ἡδέϊς, ἐφ' ὅσον ἐλπίδας ἔχουσιν ἀγαθῶν. εἰς ταύτας δὲ καὶ τὴν ξενικὴν τιθέασιν. ἢ τῶν νέων φιλία δι' ἡδονὴν εἶναι δισπεί. καὶ ἀπείθεος γὰρ ὅσοι ζῶσι, καὶ μάλα

μάλιστ' αὖ διώκουσιν τὸ ἡ-
 δὺν αὐτοῖς, καὶ τὸ παρόν.
 τῆς ἡλικίας δὲ μεταπι-
 πτύουσης, καὶ τὰ ἡδέα γί-
 νεται ἑτέρωθεν. διὸ ταχέ-
 ως γίνονται φίλοι καὶ
 παύονται. ἅμα γὰρ τῷ
 ἡδεῖ ἡ φιλία μεταπίπτει.
 τῆς δὲ τοιαύτης ἡδονῆς
 ταχεῖα ἡ μεταβολή. καὶ
 ὄρωτοι δὲ οἱ νέοι. καὶ
 τὰ πάθος γὰρ καὶ δι' ἡ-
 δονὴν τὸ πολὺ τῆς ὀρω-
 τῆς. διόπερ φιλοῦσι καὶ
 ταχέως παύονται, πολ-
 λάκις τῆς αὐτῆς ἡμέρας
 μεταπίπτοντες. συνημε-
 ροῦν γὰρ καὶ συβῶν ἑτοι-
 μάζονται. γίνεσθαι γὰρ αὐ-
 τοῖς τοῦ κατὰ φιλίαν ὅπως.
 τελεία δ' ἐστὶν ἡ τῶν ἀ-
 γασθῶν φιλία, καὶ κατ' ἀ-
 ρετὴν ὁμοίωσιν. ὅτι γὰρ
 τὰ αγαθὰ ὁμοίως ἀνδράσι
 βδελύσσονται, ἢ ἀγαθοί. ἀγα-
 θοὶ δ' εἰπὶ κατὰ αὐτούς.
 αἱ δὲ βουλόμενοι τὰ ἀ-
 γασθῶν

me sectatur quod sibi iu-
 cundū est, quodq; est præ-
 sens. mutata autē ætate.
 iucunda ipsa etiā diuer-
 sa fiunt. itaq; citò amici
 fiunt, & esse desinunt,
 amicitia enim mutatur
 unā cum iucundo. Talis
 uerò uoluptatis uelox
 mutatio est. Iuvenes e-
 tiam ad amores procli-
 ues sunt. pro affectu e-
 nim & ex uoluptate ma-
 gna pars amorum est: i-
 deo amant, & citò desi-
 stunt, æpe eodē die mu-
 tantes, simul uerò toto
 die uersari, & conuiue-
 re hi uolunt. fit enim eis
 amicitia hoc modo. Per-
 fecta uerò est bonorum
 amicitia, & eorum qui
 uirtute sunt similes. Hi
 enim mutuo sibi bona si-
 militer uolunt, quatenus
 sunt boni: boni aut sunt
 per se. at qui amicis bo-

na uolunt, illorum cau-
sa, maxime amici sunt:
nam per se ita habent,
& non ex accidenti. ho-
rum itaq; amicitia per-
manet, quoad boni fue-
rint uirtus uerò stabilis
res est, estque uterque
simpliciter bonus, atque
amico. Nam boni &
simpliciter, & sibi mu-
tuo profunt: & iucundi
similiter. boni enim sunt
& simpliciter, & sibi
mutuo iucundi. suæ enim
cuiusque propriæ actio-
nes, & tales uoluptatē
afferunt: at bonorum ta-
les, uel similes sunt. talis
autem amicitia, stabilis
merito est. in ipsa enim
omnia quæ in amicis es-
se debent, connectun-
tur. Nam omnis amici-
tia est ob bonum, aut ob
uoluptatem, uel simpli-
citer, uel amanti, &
per

γαθὰ τοῖς φίλοις, ἐνέ-
νωρ ἐνενα, μάλιστα φί-
λοι. δι' αὐτοὺς γὰρ οὐ-
τως ἔχουσι, καὶ οὐ κατὰ
συμβεβηλός. Διακρίνει
οὖν ἡ τούτων φιλία, ἕως
αὐτὰ ἀγαθοὶ ᾧσι· ἢ δι' ἀρε-
τὴν μόνιμον. καὶ ἐστὶν ἐ-
κείντος ἀπλῶς ἀγα-
θός, καὶ τῷ φίλῳ. οἱ γὰρ
ἀγαθοὶ, καὶ ἀπλῶς ἀγα-
θοὶ, καὶ ἀλλήλοις ὠφέλι-
μοι, ὁμοίως ἢ καὶ ἡδέεις.
οἱ ἀγαθοὶ γὰρ καὶ ἀπλῶς
ἡδέεις, καὶ ἀλλήλοις. ἐκεί-
νῳ γὰρ κατὰ ἡδονὴν εἰ-
σὶν αἱ οἰκτεῖαι πράξεις,
καὶ αἱ τοιαῦται τῷ ἀ-
γαθῷ διὰ τοιαῦται, ἢ ὁ-
μοίαι· ἢ τοιαύτη ἢ φιλία,
μόνιμος συνλόγως ἐστὶ.
συνάπται γὰρ ἐν αὐτῇ
πάνθ' ὅσα δίδει τοῖς φίλοις
ὑπαρχειν. πᾶσα γὰρ φι-
λία διὰ ἀγαθόν ἐστὶν, ἢ
διὰ ἡδονὴν, ἢ ἀπλῶς,
ἢ τῷ φιλοῦντι, κατὰ
κατὰ

ἡ αὐτὴ ὁμοιότητά τινα.
 ταῦτα ἢ πάντα ὑπάρχει
 τὰ εἰρημονία ἡ αὐτὴ
 τοὺς. ταύτη γὰρ ὁμοία
 ἡ αὐτὴ τὰ λοιπὰ, τό, τε ἀ-
 πλῶς ἀγαθόν, ἡ αὐτὴ ἡ δὲ
 ἀπλῶς ἐστὶ. μάλιστα δὲ
 ταῦτα φιλητά. ἡ αὐτὴ τὸ
 φιλεῖν ἢ ἡ αὐτὴ ἡ φιλία ἐν
 τούτοις μάλιστα ἡ αὐτὴ ἀρί-
 στη. ἀσπασίας δὲ εἶδος τὰς
 τοιαύτας εἶναι. ὀλίγοι
 γὰρ οἱ τοιοῦτοι. ἐτι δὲ
 προσδεῖται χρόνου ἡ αὐτὴ
 συνουσίας. ἡ αὐτὴ τὸ
 παροικίαν γὰρ οὐκ ἐ-
 στί. εἰδῆσαι ἀλλήλους,
 πρὶν τοὺς λεγομένους ἀ-
 λας συναναλῶσαι. ὅδ'
 ἀποδέξασθαι δὲ πρό-
 τρον, ὅδ' εἶναι φί-
 λους, πρὶν ἐκείνους ἐ-
 κατόβῳ φανῇ φιλητός,
 ἡ αὐτὴ πιστῶν. οἱ δὲ τα-
 χέως τὰ φιλητά πρὸς
 ἀλλήλους ποιοῦντες, βύ-
 λονται μὲν φίλοι εἶναι,
 οὐκ

per similitudinē quādā.
 hac uerò ratione omnia
 dicta ijs p se insunt. huic
 enim similia etiā reliqua
 et simpliciter bonū, et
 iucundum simpliciter i-
 nest. hæc aut maxime a-
 mabilia sunt: et amare
 etiā et quæ maximè est
 amicitia atq; optima, in
 his est. Par aut est, ut ra-
 ræ tales sint. nam pauci
 huiusmodi sunt. Præte-
 rea uerò tempore et cō-
 suetudine indiget. nam,
 ut est in prouerbio, sic-
 ri nequit, ut sese alij ali-
 os cognoscant. prius q̃
 salis modiū quē dicunt,
 consumpserint, neq; pri-
 us admittant, neq; sine
 amici, quā alter alteri
 amabilis et uideatur es-
 se, et credatur. Qui au-
 tem citò quæ amorē con-
 ciliant inter se faciunt,
 uolunt quidē esse amici,

non sunt tamen, nisi & amabiles sint, & id sciunt. ac uoluntas quidem amicitiae est uelox, amicitia minime. haec igitur & tempore, & reliquis perfecta est, ex omnibusq; his existit, similisque utriq; ab utroq; est, quod inesse amicis necesse est.

Quae autem ob iucundum est, huius similitudinem habet. nam boni iucundi inter se sunt: simili modo quoq; quae ob utilitatem. etenim boni tales erga se mutuo sunt. Maxime autem inter hos etiam amicitiae perdurant. Cum aequum ab illis mutua seruatur, ut uoluntas: neq; tantummodo ita, uerum etiam ab eodem. ut urbanis, ac non amatori & amato. non enim. ipsidem oblectantur hi,
 sed

ὅτι εἰς τὴν ἑαυτοῦ καὶ φιλοστοιχείαν, καὶ τὸ ἴσον. βέλους μὲν ὅτι ταχέως γίνεται φιλία, φιλία δὲ αὐτῇ μὲν ὅτι καὶ κατὰ τὸν χρόνον, καὶ κατὰ λοιπὰ τελεία ἐστὶ, καὶ κατὰ πάντα ταῦτα γίνεται, καὶ ὁμοία ἐναπομένει παρ' ἐναπομένοντος, ὅπου δὲ τοῖς φίλοις ὑπαρχειν.

Ἡ δὲ διὰ τὸ ἴδον, ὁμοίωμα ταύτης ἔχει. καὶ γὰρ οἱ ἀγαθοὶ, ἡ δὲ ἀληθείαις, ὁμοίως δὲ καὶ ἡ διὰ τὸ χρῆσιμον. καὶ γὰρ τοῖς τοῖς ἀληθεύουσιν οἱ ἀγαθοὶ μάλιστα δὲ καὶ ἐν ταῖς αἰ φιλίαι διακινούνται, ὅταν τὸ ἴσον γίγνηται παρ' ἀλλήλων, οἷον ἴδον ἡ καὶ μὴ μόνον ὅπως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶ αὐτοῦ, οἷον τοῖς συντραπέλοις, καὶ μὴ ὡς ὁρατὴ καὶ ἐρωμένῳ. ὅ γὰρ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἴδονται οὗτοι, ἀλλ'

ἀλλ' ὁ μὲν ὄρωρ ἐκείνῃς,
 ὃ ἢ θοραπσόμενος ὑπὸ
 τῆς ὄρασθ' ληγούσης δὲ
 τῆς ὥρας, ἐνίοτε καὶ ἡ φι-
 λία λήγει. τῷ μὲν γὰρ ὅτε
 ἔστιν ἡ ὄψις ἡδεῖα, τῷ δὲ
 ὃ γίνεται ἡ θοραπεία·
 πολλοὶ δ' αὖ διαμύνου-
 σιν, ἐὰν ἐν τῆς σινηθεί-
 ας τὰ ἡθῆ σφόδρως ὁ-
 μοῖθις ὄντες. οἱ δὲ μὴ
 τὸ ἡδὺ ἀντιπαταλάτ-
 τόμενοι, ἀλλὰ τὸ χή-
 σιμον ἐν τοῖς ὄρωσι τοῖς,
 καὶ εἰσιν ἡττορ φίλοι,
 καὶ διαμύνουσιν. οἱ δὲ
 διὰ τὸ χήσιμον ὄντες
 φίλοι, ἀματῶ συμφέρον
 τι διακλύνονται. ὃ γὰρ ἀλ-
 λήλων ἦσαν φίλοι, ἀλ-
 λά τοῦ λυσιτελοῦς.
 δι' ἡδονὴν μὲν οὖν,
 καὶ διὰ τὸ χήσιμον,
 καὶ φαύλους ἐνδέχε-
 ται φίλους ἀλλήλοις εἶ-
 ναι, καὶ ἐπιεικῆς φαύ-
 λους, καὶ μηδέτορον
 ὁπρὶν

sed alter amore illius,
 alter obsequijs amato-
 ris gaudet. At desinen-
 te ætatis flore, quan-
 doque etiam amicitia
 desinit. alteri enim fa-
 cies non amplius iucun-
 da est, alteri obsequium
 non præstatur. Multi
 autem item permanent,
 si ex consuetudine mo-
 res dilexerunt, pares
 moribus cum sint. At
 qui non iucunditatem
 compensant, sed utilita-
 tem in amoribus, & mi-
 nus amant, & perseue-
 rant: qui uerò ob utili-
 tatem sunt amici, una
 cum utilitate dissolun-
 tur. Nam non sui mutuo
 erant amici, sed utilita-
 tis. Atque ob uolupta-
 tem quidem & utilita-
 tem & prauos cōtingit
 amicos esse inter se, &
 bonos prauis, et neutri-
 cui

cui libet. at per se ipsos non nisi bonos esse manifestum est. pravi enim mutuo non oblectantur, nisi. utilitas aliqua oriatur: solaque bonorum amicitia inculpata est. non enim facile est cuiuspiam de eo credere, qui longo tempore ab ipsis fuerit probatus, et fides in his est, et nulla iniuria afficiunt, et quae alia in uera amicitia postulantur. In alijs uero nihil uetat oriri talia. nam cum homines amicos etiam uocent, qui ob utilitatem, ut ciuitates (uidentur enim societates ciuitatibus fieri utilitatis causa) et eos qui ob uoluptatem se mutuo diligunt, ut pueri fortasse quidem dicamus oportet tales homines amicos.

ὅπως μὲν δὲ λέγειν, καὶ ἡμᾶς φίλους τοὺς τοιούτους.

ὅπου κῆρ. διὰ τὸ δὲ δὴ
 λόγῳ ὅτι μόνους τῶν ἀγα-
 θῶν. οἱ γὰρ ἡμεῖς ὁ καὶ
 ἑαυτοῖς, εἰ μὴ τις
 ὠφέλεια γίγνοιτο. καὶ μὴ
 νῦν ἢ τῶν ἀγαθῶν φι-
 λία ἀδιάρρητος ἐστίν. ὁ
 γὰρ ῥᾶδιον ὁ δὲ οὐκ ἐπισ-
 ται περὶ τῶν ἐν πολλῷ
 χρόνῳ ὑπὲρ αὐτῶν δεδι-
 νιμασμένους, καὶ πισ-
 τειν ἐν ταῖς τοῖς, καὶ τὸ μὴ
 δὲ ποτ' αὖ ἀδινῆσαι,
 καὶ ὅσα ἄλλα ἐν τῇ ὥς
 ἀληθῶς φιλία ἀξιοῦται.
 ἐν ἣ ταῖς ἄλλαις ὅτι καὶ
 λυεῖ γίνεσθαι τὰ τοιαῦ-
 τα. ἐπεὶ γὰρ οἱ ἄνθρωποι
 λέγουσι φίλους καὶ τοὺς
 διὰ τὸ χῆσιμον, ὡς πό-
 ραι πόλεως. δὲ οὐκ ἐστὶν γὰρ αἱ
 συμμαχίαι ταῖς πόλεσι
 γίνεσθαι ἐνεκα τῶν συμ-
 φέροντος. καὶ τῶν δι' ἡ-
 δονὴν ἀλλήλους σφύρον-
 τας, ὡς πόρ οἱ παῖδες ἰ-

εἶδη δὲ καὶ τῆς φιλίας
 πλείω, καὶ πρῶτως μὲν
 καὶ λεγέτω ἵν' ἴσῃ ἀγα-
 θῶν ἢ ἀγαθῶν τὰς ἵλοι-
 πὰς, καὶ ὁμοιότητα. ἢ
 γὰρ ἀγαθὸν τι καὶ ὁμοι-
 ὅρτι, ταύτῃ φίλοι. καὶ
 γὰρ τὸ ἴδιον, ἀγαθὸν τι
 τοῖς φιληδέσι. οὐ γάρ τι
 νῦν δὲ αὖτε συνάπῃου-
 σιν. οὐδὲ γίνονται οἱ
 αὐτοὶ φίλοι διὰ τὸ χρί-
 σιμον καὶ ἴδιον. οὐ γὰρ
 πάνυ συνδυάζεται τὰ
 κατὰ συμβεβηκός, εἰς
 ταῦτα δὲ τι εἶδη τῆς
 φιλίας νεμερημένης, οἱ
 μὲν φῶλοι ἐσονται φί-
 λοι δι' ἴδιον, ἢ τὸ χρί-
 σιμον, ταύτῃ ὁμοιοὶ ὄν-
 τες οἱ δ' ἀγαθοί, δι' αὐ-
 τοὺς φίλοι. ἢ γὰρ ἀγα-
 θοί. οὗτοι μὲν οὐκ ἀ-
 πλῶς φίλοι ἐπ' ἐνοί δὲ
 κατὰ συμβεβηκός, καὶ
 τῷ ὁμοιωθῆναι τὴν

τῆς.

at species amicitiae plu-
 res: ac primò quidem ἑ
 propriè eam quæ bono-
 rû est, quatenus sunt bo-
 ni: reliquas uerò per si-
 militudinē. quatenus e-
 nim bonû quid ἑ simi-
 le est, eatenus sunt ami-
 ci. etenim iucundû quod-
 dam bonum est, ijs qui-
 bus iucunda placent, sed
 non admodum hæ coale-
 scunt: neque ijdem fiunt
 amici ob utilitatē ἑ ob
 iucunditatem. non enim
 ualde copulātur, quæ ex
 accidēti sunt. Cum uerò
 in has species amicitia
 distributa sit, prauī ami-
 ci erūt ob uoluptatē, uel
 ob utilitatē: q̄ hac re sunt
 similes: boni uerò ppter
 seipsos amici. siquidē ex eo
 q̄a boni sunt atq; hi sim-
 pliciter amici: illi ex ac-
 cidēti sunt, et quia cū his
 habent similitudinem.

Quem-

5 Quemadmodum autem in uirtutibus alij habitu, alij actione boni dicuntur, ita quoque in amicitia est. nam quidam in conuictu mutuo se oblectant, & bona suppeditant: quidam uerò dormientes, uel locis seiuncti, non sunt in actione quidem, ita tamen affecti sunt, ut amice agant. Nā locanō dissolunt amicitiam simpliciter, sed actionem. Si uerò diuturna absentia fuerit, amicitiae quoque uidetur obliuionem inducere, unde dictum est,

Tollit amicitias multas affatus ademptus.

Nō uidetur aut nec senes, nec austeri esse ad amicitia idonei. nā breuis uoluptas in ipsis est.

nemo

Ως πόρ δέ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν, οἱ μὲν καθ' ἐξίς, οἱ δὲ καθ' ἐνὸς γειαν ἀγαθοὶ λέγονται, οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τῆς φιλίας. οἱ μὲν γὰρ συζῶντες χαίρουσιν ἀλλήλοις, καὶ πορίζουσι τὰ γαθαῖα. οἱ δὲ καθ' ἑαυτοὺς, ἢ μεχωρισμένοι τοῖς τόποις, οὐκ ἐνὸς γούσι μὲν, οὕτω δ' ἐχουσι, ὥστε ἐνὸς γειαν φιλικῶς. οἱ γὰρ τόποι διαλύουσι τὴν φιλίαν ἀπλῶς, ἀλλὰ τὴν ἐνὸς γειαν. ἐὰν δὲ χρόνιος ἢ ἀπουσία γένηται, καὶ τῆς φιλίας λησθῇ ὅθεν ποιεῖν, ὅθεν εἰρηται,

Πολλὰς δὲ φιλίας ἀπὸ συγορίας διέλυσεν.

οὐ φαίνονται δ' οὕτ' οἱ πρεσβύτεροι, ὅτ' οἱ στυφνοὶ φιλοὶ εἶναι. βραχὺ γὰρ ἐν αὐτοῖς τὸ τῆς ἡδονῆς.

ὁ δὲ

ἡ δὲ αἰσὶν ἡ δυνάταται συνη-
 μόρσιν τῷ λυπηρῷ, ὅτι
 τῷ μὴ ἡδέει. μάλιστα γὰρ
 ἡ φύσις φαίνεται, τὸ μὲν
 λυπηρὸν φύγειν, ἐφίε-
 σθαι ἡ τῷ ἡδέος. οἱ ἡ ἀπο-
 λεχόμενοι ἀλλήλους, μὴ
 συζῶντες ἡ, συνόις εἰσιν
 σι μᾶλλον ἢ φίλοις. ὅτι
 γὰρ οὕτως ἐστὶ φίλων, ὥς
 τὸ συζῶν. ὠφελείας μὲν
 γὰρ οἱ ἐνδεῆς ὁρῶντες,
 συνημόρσιν δὲ καὶ οἱ
 μακάριοι μονώταις μὲν
 γὰρ εἶναι τῷ τοῖς ἡκιστα
 προσήκει. συωδιᾶν ἡ
 μετ' ἀλλήλων οὐκ ἐστὶ,
 μὴ ἡδέος ὄντας, μὴ ἡ χαί-
 ροντας τοῖς αὐτοῖς. ὅ-
 πορ ἡ ἐταιρικὴ δόξαι ἐ-
 χειρ. μάλιστα μὲν οὐκ ἐ-
 στὶ φιλία ἡ τῶν ἀγαθῶν,
 λιθάρ ποδῶν ποδῶν ἐστὶ
 ται. δόξαι γὰρ φιλητὸν
 μὲν καὶ αἰρετὸν τὸ ἀ-
 πλῶς ἀγαθόν ἡ ἡδύ. ἐν αἰ-
 σῶν ἡ τὸ αὐτῷ τοῖς τοῖς.

ὁ δ'

nemo aut uult uersari cū
 molesto, neq; cū iniucun-
 do. natura enim maxime
 quod molestū est, fugere
 uidetur, sed qd iucundū,
 appetere. sed q se mu-
 tuo admittūt, nō tamē si
 mul uiuūt, beneuolis si-
 miles sunt potius, q ami-
 cis. nā nihil est ita ami-
 corum, ut simul uiuere.
 præsidiū. n. indigi appe-
 tūt, simul aut uersari ca-
 tiā beati. nā solitarijshis
 esse minime cōuenit: si-
 mul uerò degere non li-
 cet, nisi iucundi sint, ijs-
 demq; oblectātur: id qd
 habere sociabilis amici-
 tia uidetur. Ac maxime
 quidē amicitia bonorum
 est, sicut sæpius iam di-
 ximus. uidetur enim a-
 mabile, atq; eligendum
 quod simpliciter bonum
 ut iucundum est: unicuiq;
 uerò, quod sibi est tale.

bonum

bonus autem bono, ob utraque hæc. Amor autem affectui, amicitia habitui similis est. amor enim non minus est erga inanimata: cum electione uerò redamant: at electio ab habitu est, & bona uolunt ijs quos amant, illorum causa, non ex affectu, sed ex habitu: & amantes amicum, quod sibi ipsis bonum est, amant. bonus enim amicus factus bonum ei fit, cui est amicus. uterque igitur & amat quod sibi bonum est, & par pari uoluntati & iucunditati refert. parilitas enim amicitia dicitur. itaque bonorum amicitia hæc maxime insunt.

6 In austeris uerò & senibus minus amicitia fit, quo sunt morosiores,

ὁ δὲ ἀγαθὸς τῷ ἀγαθῷ δι' ἄμφω ταῦτα. εἶνε δὲ ἢ μὲν φίλησις πάθει, ἢ δὲ φιλία ἔξει. ἢ γὰρ φίλησις, ὅχ' ἢ τῶν πρὸς τὰ ἄψυχά ἐστιν. ἀντιφίλῃσι ἢ μετὰ προαιρέσεως. ἢ δὲ προαίρεσις ἀφ' ἐξέως, καὶ τὰ ἀγαθὰ βέλονται τοῖς φιλουμένοις ἐνείνωρ ἔνενα, οὐ κατὰ πάθος, ἀλλὰ κατ' ἐξίαν, καὶ φιλοῦντες τὸν φίλον, τὸ αὐτοῖς ἀγαθὸν φιλεῖσιν. ὁ γὰρ ἀγαθὸς φίλος γινόμενος, ἀγαθὸν γίνεται ὥς φίλος. ἐπ' αὐτόν οὐκ φιλεῖτε τὸ αὐτῷ ἀγαθόν, καὶ τὸ ἴσον ἀνταποδίδωσι τῇ βουλήσει καὶ τῷ ἡδέει. λέγεται γὰρ φιλότης ἢ ἰσότης. μάλιστα δὲ τῇ τῶν ἀγαθῶν ταῦτα ὑπάρχει.

Ἐν ἢ τοῖς στυφνοῖς καὶ πρεσβυτινοῖς ἢ τῶν γίνεται ἢ φιλία, ὅσω δυσκολώτερόν

αὐτοὶ εἰσι, καὶ ἡ τὸν
 ταῖς ὀμιλίαις χαίρουσι.
 ταῦτα γὰρ δονεὶ μά-
 λισ' εἶναι φιλικὰ, καὶ
 ποιητικὰ φιλίας. διὸ νέ-
 οι μὲν γίνονται φίλοι τα-
 χύ, πρὸς βύβαι δ' ὅ. ὅ γὰρ
 γίνονται φίλοι οἷς αὐτὸν
 χαίρωσιν. ὁμοίως δ' ὅ. ὅ
 οἱ στυφνοί. ἀλλ' οἱ τοιοῦ-
 τοι, σύννοι μὲν εἰσιν ἀλ-
 λήλοις· βέλονται γὰρ τὰ
 γὰθα, καὶ ἀπαντῶσιν
 εἰς τὰς χρείας· φίλοι δ'
 ὅ. ὅ πάντες εἰσι, διὰ τὸ μὴ
 σιωπῶντες σέβειν, μηδὲ χαί-
 ρειν ἀλλήλοις, ἀλλ' ὅ. ὅ μά-
 λιστα εἶναι δονεὶ φιλικὰ.
 πολλοῖς δ' εἶναι φίλον,
 κατὰ τὴν τελείαν φι-
 λίαν ὅ. ὅ ἐνδέχεται, ὥς-
 πορ ὅ. ὅ ὅραυ πολλῶν
 ἅμα. εἶοι γὰρ ὑπόρβο-
 λῃ. τὸ τοιοῦτο δ' ἐπὶ πρὸς
 εἶνα πέφυκε γίνεσθαι.
 πολλοὺς δ' ἅμα τῷ αὐ-
 τῷ ἀρέσκειν, σφόδρα,

οὐ

res, minusq; cōsuetudini
 bus gaudent. hæc. n. ma-
 ximè uidentur esse ami-
 cabilia, amicitiaq; effici-
 entia. idcirco iuuenes ci-
 to amici efficiūtur, senes
 nō item. nā nō fiūt amici
 quib. nō oblectātur. simi-
 li modo neq; austeri: sed
 eiusmodi beneuoli quidē
 inter se sunt, q̄a bona uo-
 lūt, & inopijs subueni-
 unt: amici uerò nō ualde
 sunt, propterea q̄ nō si-
 mul uersantur, neq; mu-
 tuo delectātur, q̄ amica-
 bilia maximè uidētur. at
 uerò ut multis quis sit a-
 micus amicitia perfecta,
 nō accidit, quemadmo-
 dum neq; ut amore mul-
 torū simul capiatur. exu-
 perationi. n. simile hoc
 est. quod aut est huiusmo-
 di, erga unū fieri cōsue-
 uit. multos uerò eidem si-
 mul uehemēter placere,

D

non

nō facile est: fortasse et-
 tiā neq; bonū esse. opus
 aut est, ut experimentū
 ceperis, & cōsuetudine
 usus fueris, quod perdis-
 ficile est. ob utilitatē ta-
 men & iucunditatē fieri
 potest ut multis quis
 placeat. multi enim ta-
 les sunt, & breui tēpore
 suppeditātur. magis aut
 ex his ea similis est ami-
 citia quæ propter iucun-
 ditatē fit, cū eadē ab u-
 trisq; exhibētur, & sese
 mutuo, uel iisdē oblectā-
 tur, cuiusmodi iuuenum
 amicitie sunt. magis e-
 nim in his liberalitas est.

Quæ uerò est ob utilita-
 tē, triniualū est. Et beati
 uerò utilib. nihil indigēt,
 sed iucūdis. uolūt enim si
 mul cū aliquib. uiuere:
 at molestiā paruo quidē
 tempore tolerāt: assidue
 uerò sustincret nemo,

ne

ἐν ῥᾷδιον, ἴσως δ' οὐδ'
 ἀγὰρ εἶναι. Δεῖ δὲ καὶ
 ἐμπειρίαν λαβεῖν, καὶ
 ἐν συνηθείᾳ γινέσθαι, ὅ-
 παρχάλεπον. διὰ τὸ
 χρῆσιμον δὲ καὶ τὸ ἡδὺν,
 πολλοῖς ἀρέσκειν ἐνδέ-
 χεται. πολλοὶ γὰρ οἱ τοι-
 ῆτοι, καὶ ἐν ὀλίγῳ χρό-
 νῳ αἱ ὑπηρεσίαι. τόν-
 των δὲ μᾶλλον εἶομε
 φιλία ἢ διὰ τὸ ἡδὺν, ὅ-
 ταν ταυτὰ ὑπ' ἀμφοῖν
 γίνηται, καὶ χαίρωσιν
 ἀλλήλοις, ἢ τοῖς αὐτοῖς,
 οἶαι τῶν νέων εἶσιν αἱ
 φιλίαι. μᾶλλον γὰρ ἐν
 ταύταις τὸ ἐλθούρι-
 ον. ἢ διὰ τὸ χρῆσι-
 μον, ἀγοραίων. καὶ οἱ
 μακάριοι δὲ, χρησίμων
 μὲν οὐδέρ δέονται, ἢ-
 δέων δὲ συζῆν μὲν γὰρ
 βούλονταί τισι τὸ ἥλυ-
 πηρόν, ὀλίγον μὲν χρό-
 νον φέρουσι, συνεχῶς
 δ' οὐθεὶς αὐτὸ ὑπομένει,
 οὐδ'

ὅτι αὐτὸ ἀγαθὸν εἰς λυ-
 πηρὸν αὐτῷ εἴη· διὸ τῶν
 φίλους ἡδέϊς ἕτῃσι. Δεῖ
 ἢ ἰσὼς καὶ τοὺς ἀγαθοὺς
 τοιοῦτους ὄντας· καὶ ἐτι
 αὐτοῖς. ὅτι γὰρ αὐτοῖς
 ὑπάρξει ὅσα δεῖ τοῖς φί-
 λους. οἱ δ' ἐν ταῖς ἐξουσί-
 ας διηρημένοι φαίνον-
 ται χεῖναι τοῖς φίλοις.
 ἄλλοι γὰρ αὐτοῖς εἰσι χεῖ-
 σιμοι, καὶ ἐτόργοι ἡδέϊς.
 ἄμφω δ' οἱ αὐτοὶ ὁπώ-
 νυ. ὅτε γὰρ ἡδέϊς μετ'
 ἀρετῆς ἕτῃσι, οὔτε
 χεῖναι εἰς τὰ ἡλιθία,
 ἀλλὰ τοὺς μὲν σύτρα-
 πέλους τοῦ ἡδέος ἐφιέ-
 μενοι· τοὺς ἢ δεινὸς πρᾶ-
 ξαι τὸ ἐπιταχθέν. ταῦ-
 τα δ' ὁπώνυ γίγνεται
 ἐν τῷ αὐτῷ. ἡδὺς ἢ καὶ
 χεῖναι ἀμα εἰρηναῖοι ὅτι
 ὁ ἀσπασίος. ἀλλ' ὑπὸ βέ-
 χοντι οὐ γίνεται ὁ τοῖς
 φίλος, ἀν' μὴ καὶ τῇ
 κρεττῇ ὑπὸ βέχεται·

εἰ δέ

ne bonū quidē ipsum, si
 molestū ipsi esset, idcir-
 co amicos iucūdos quæ-
 runt: quales etiā opor-
 tet esse bonos. præterea
 etiā sibi ipsis: ita enim i-
 psis inerunt ea quæ ami-
 cis inesse debent. at qui
 potestatib. præditi sunt,
 distinctis amicis uti uidē-
 tur. alij enim ipsis sunt
 utiles, & alij iucundi. ut
 aut utriq; ijdem sint, ra-
 rum est. neq; enim iucū-
 dos cū uirtute quærūt,
 neq; utiles ad res hone-
 stas, sed alios urbanos iu-
 cūditatis causa expeten-
 tes, alios solertes agendi
 mandatū. hæc aut in eo-
 dem non admodū fiunt.
 Quod autē probus uir
 simul iucundus sit, & u-
 tilis, dictum est. Sed ei
 qui excellit, non fit hu-
 iusmodi amicus, nisi e-
 tiam uirtute excellatur:

D 2

fin

fin minus, non est par,
 pro portione superatus.
 nō admodum uerò tales
 fieri consueuerunt. Atq;
 hæ quidē amicitiae quas
 diximus, in parilitate
 sunt. eadē enim ab utrif-
 que fiunt, exoptantq; si
 bi mutuo: aut alterū pro
 altero cōpensant, ut uo-
 luptatem pro utilitate.
 has aut minus & esse a-
 micitias, & permanere,
 dictū est. Videntur aut
 & ob similitudinem &
 dissimilitudinem eiusdē
 & esse & non esse ami-
 citiae. ex similitudine e-
 nim eius quæ est ex uir-
 tute, uidentur amicitiae.
 nam altera iucunditatē
 habet, altera utilitatem,
 quæ utraq; illi etiam in-
 sunt, in eo uerò quòd il-
 la inculpata stabiliisque
 est, hæ citò immutatur,
 alijsq; multis differunt,

non

εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἰσάζει ἀνὰ
 λόγον ὑπορχόμενος. οὐ
 πάντῃ ἡ εἰώθασι τοῖστοι
 γίνεσθαι· εἰς δὲ οὐκ αἰ-
 εῖρημέναι φιλίαι ἐν ἰ-
 σότητι. τὰ γὰρ αὐτὰ
 γίνονται ἀπ' ἀμφοῖν,
 καὶ βέλονται ἀλλήλοις·
 ἢ ἐτόρον ἀν' ἐτόρον ἀν-
 τιπαλλόμενοι, οἷον
 ἡδονὴν ἀντ' ὠφελείας.
 ὅτι ἡ καὶ ἡ τ' ὅρ' εἰσὶν αὐ-
 ται αἱ φιλίαι, καὶ μόνον
 σιν, εἰρηται· διουδοσι δὲ
 καὶ δι' ὁμοιότητα, καὶ
 ἀν' ὁμοιότητα ταυτῶν·
 ναὶ τε καὶ οὐκ εἶναι φι-
 λίαι, καθ' ὁμοιότητα γὰρ
 τῆς κατ' ἀρετὴν φαίνον-
 ται φιλίαι. ἡ μὲν γὰρ τὸ
 ἡδὺν ἔχει· ἡ δὲ τὸ χρήσι-
 μόν· ταῦτα δὲ ὑπαρχει
 καὶ κείνη· τῷ ἡ τὴν μὲν
 ἀδιαβλήτορ' εἶναι καὶ
 μόνιμον, ταύτας ἡ τα-
 χέως μεταπίπτειν, ἄλλοις
 τε διαφέρειν πολλοῖς,
 οὐ

οὐ φαίνονται φιλίαι δι
ἀνομοιότητα ἐνείνης.

Ἐτόρρον δέ ἐστι φιλί-
ας ἔιδος, τὸ καθ' ὑπόβο-
χλεύ. οἷον πατεὶ πρὸς υἱ-
όν, καὶ ὁλως πρεσβυτέ-
ρῳ πρὸς νεώτορρον, ἀν-
δρὶ τε πρὸς γυναικῖνα, καὶ
παντὶ ἀρχοντι πρὸς ἀρ-
χόμενον. διαφόρῃσι δ'
αὐταὶ καὶ ἀλλήλων. οὐ
γὰρ ἡ αὐτὴ γονεῦσι πρὸς
τέκνα, καὶ ἀρχασι πρὸς
ἀρχομένους. ἀλλ' οὐδέ
πατεὶ πρὸς υἱόν, καὶ υἱὸς
πρὸς πατέρα· οὐδ' ἀν-
δρὶ πρὸς γυναικῖνα, καὶ
γυναικὶ πρὸς ἀνδρα.
ἐτόρρα γὰρ ἐνάσῃ τού-
των ἀρετὴ καὶ τὸ ὄρ-
γον· ἐτόρρα δέ καὶ δι
ἃ φιλοῦσιν· ἐτόρραι οὖν
καὶ αἱ φιλήσεις καὶ αἱ φι-
λίαι. τὰ αὐτὰ μὲν δι
οὔτε γίγνεται ἐνατέ-
ρῳ παρὰ πατέρα, οὔ-
τε διαι ἡμεῖς· ὅταν
δέ

non videntur amicitiae
propter dissimilitudinē
cum illa.

Altera est amicitiae
species, per excellen-
tiam: ut patri erga fi-
lium, et denique se-
niori erga iuniolem, et
uiro erga uxorem, et
principi omni erga sub-
ditum. Sed hae inter se
etiam differunt. Non e-
nim eadem est paren-
bus erga liberos, et
principibus erga subdi-
tos: uerum neque patri
erga filium, et filio er-
ga patrem: neque uiro
erga uxorem, et uxori
erga uirū. diuersa enim
unicuique horum uirtus,
et opus est: diuersa itē
ea ob quae amant: diuersi igitur
amores, et amicitiae.
Atque eadem quidē utrique
ab altero neque fiunt, neque
sunt requirēda: sed cum
D 3 paren-

parentibus liberi ea re-
tribuunt, quæ opus est in
ijs qui genuerunt, et pa-
rentes filiis ea quæ filiis
opus est, stabilis taliū ac
æqua amicitia erit. Ex
proportionē aut in om-
nibus amicitijs quæ sunt
in excellentia, amor es-
tiam fieri debet. ut me-
liorem amari magis, q̃
amare, & utiliozem, &
aliorum unumquemq; si-
militer. Cum enim pro
dignitate amor oritur,
tunc quodā modo pari-
litas fit: id quod esse ami-
citiae uidetur. at uerò nō
similiter par in iustis et
amicitia habere uide-
tur. nā in iustis par pri-
mò est quod est pro di-
gnitate, secundò qd' pro
quātitate est: at in ami-
citia quod est pro quan-
titate primò, secundò
quod pro dignitate est.

id

ἢ γονοῦσι μὲν τέκνα ἀ-
πονέμῃ ἃ δὲ τοῖς γοννῇ
σασι, γονῆς ἢ ὑέσιρ ἃ δὲ
τοῖς τέκνοις, μόνιμος ἢ
τῶν τοιᾶτων καὶ ἐπιει-
κὴς εἶναι φιλία. ἀνάλο-
γον δ' ἐν ἀπάσαις ταῖς
καθ' ὑπόροχλὺν οὗταις
φιλίαις καὶ τὴν φίλησιν
δὲ γίνεσθαι οἷον τὸν ἀ-
μείνω μᾶλλον φιλεῖσθαι,
ἢ φιλεῖν, καὶ τὸν ὠφελι-
μώτερον, καὶ τῶν ἄλλων
ἐκαστον ὁμοίως. ὅταν γὰρ
κατ' ἀξίαν ἢ φίλησις γί-
νηται, τότε γίνεταί
ὡς ἰσότης, ὃ δὴ τῆς φι-
λίας εἶναι δυνάμει. ἔχῃ ὁμοί-
ως ἢ τὸ ἴσον, ἐν τε δι-
ναίοις καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ
φαίνεσθαι ἔχει. ἐστὶ γὰρ οὐ
μὲν τοῖς δυναίοις ἴσον
πρώτως τὸ κατ' ἀξίαν·
τὸ ἢ κατὰ ποσοῦν, δευτέ-
ρας. ἐν ἢ τῇ φιλίᾳ τὸ μὲν
κατὰ ποσοῦν, πρώτως· τὸ
ἢ κατ' ἀξίαν, δευτέρως.
διῃ.

Ἀλλοῦ δ' ἐὰν πολὺν διαέ
 σθημα γίγνηται ἀρετῆς,
 ἢ λιανίας, ἢ σπουδαίας, ἢ
 τινος ἄλλης. οὐ γὰρ ἔτι φί
 λοι εἰσὶν, ἀλλ' οὐδ' ἀξιῶ
 σιν. ἐμφανέστατον δὲ τῶ
 ν ἐπὶ τῶν θεῶν. πλεί
 στον γὰρ ὅτοι πᾶσι τοῖς
 ἀγαθοῖς ὑπὸρέχουσι. Ἀλλο
 ῦ δὲ καὶ ἐπὶ τῶν βα
 σιλέων. οὐδὲ γὰρ ἴστοις
 ἀξιόῦσιν εἶναι φίλοι οἱ
 πολλοὶ καταδέσφοι. ὅ
 τοις ἀρίστοις ἢ σοφωτά
 τοις, οἱ μηδενὸς ἀξιοί.
 ἀνεριβῆς μὲν οὐκ ἐν τοῖς
 τοιούτοις ὄντες ὀρι
 σμὸς, ἕως τίνος οἱ φίλοι.
 πολλῶν γὰρ ἀφαιρῶμέ
 νων ἔστι μὲν πολὺν ἥ χ
 ρισθέντος, οἷον τῶ θεῷ, ὃ
 ἔτι. ὅθεν καὶ ἀπορῆται,
 μή ποτ' οὐ βούλονται οἱ
 φίλοι τοῖς φίλοις τὰ μέ
 γιστα τῶν ἀγαθῶν, οἷον
 θεὸς εἶναι. οὐδὲ γὰρ ἔτι
 φίλοι ἔσονται αὐτοῖς.

ὅ

id aut perspicuum est, si
 multa distantia fiat uir
 tutis, aut uitij, aut copiae
 rerum, aut alterius cuius
 dam. non enim amplius
 sunt amici. sed ne esse
 quidem postulant. Hoc
 aut in dijs clarissime pat
 tet. nam plurimum omnibus
 bonis antecellunt: perspi
 cuum item in regibus. neque
 enim his postulant esse
 amici. qui inferiores lon
 ge sunt: neque optimis
 aut sapientissimis, qui ni
 hilo sunt digni. In his ta
 men accurata finitio non
 est, quousque sint amici.
 multis enim ablati, ad
 huc manet. Si uero mul
 tum recesserit, ut de
 us, non amplius. Vnde
 etiam in dubitatione ue
 nit, nunquid amici ami
 cis maxima ex bonis ue
 lint, ut deos esse. non enim
 amplius ipsis erunt amici.

D 4 neq;

neq; etiā erunt bona. amici enim bona sunt. Si igitur rectē dictum est, amicum amico uelle bona illius causa, cum qualiscunque est, manere oporteret: at homini autem quandiu est, maxima bona adesse uolet: fortasse tamen non omnia. sibi enim quisq; maxime uult bona.

Pleriq; autem propter ambitionem amari potius uidentur uelle, quam amare: ideo adulatorum amantes pleriq; sunt. adulator enim is amicus est q̄ exuperatur, aut se huiusmodi simulat, magisq; amare q̄ amari. amari autē honorādo proximum esse uidetur, quam rem uidelicet plerique appetunt. sed non per se tamen honorem cōsectari uidentur, sed

ὁ δὲ δὴ ἀγαθὰ. οἱ γὰρ φίλοι τὰ ἀγαθὰ. εἰ δὴ λιγνῶς εἴρηται, ὅτι ὁ φίλος τῷ φίλῳ βούλεται τὰ ἀγαθὰ ἐνεῖναι ἐνεκα, μέντοι αὐτῷ δέοι, οἷός ποτε εἶναι ἐνεῖναι. ἀνθρώπων ὅντι βουλήσεται τὰ μέγιστα εἶναι ἀγαθὰ. ἴσως δ' οὐ πάντα. αὐτῷ γὰρ μάλιστα ἐναστος βέλεται τὰ ἀγαθὰ.

Οἱ πολλοὶ ἣ δὲ ἀποδοῦναι διὰ φιλοτιμίαν βούλεσθαι φιλεῖσθαι μάλλον ἢ φιλεῖν. διὸ φιλονόηται οἱ πολλοί. ὑπερβόλονος γὰρ φίλος ὁ λόγος, ἢ προσοιεῖται τοιαῦτος, καὶ μάλλον φιλεῖν ἢ φιλεῖσθαι. τὸ δὲ φιλεῖσθαι, ἐγγὺς εἶναι δούλου τοῦ τιμᾶσθαι, οὗ δὲ οἱ πολλοὶ ἐφίενται. ἢ δὲ αὐτὸ δὲ εὐοίησιν αἰρεῖσθαι τὸ τιμᾶν, ἀλλὰ κατὰ

συμβεβηκός . χαίρουσι
 γὰρ οἱ μὲν πολλοὶ ὑπὸ
 τῶν οὐ ταῖς ἐξουσίαις
 τιμώμενοι διὰ τὸν ἐλ-
 πίδα . οἶονται γὰρ τού-
 ξεσθαι παρ' αὐτῶν , αὐ-
 τοῦ δέωνται . ὥς δὲ ση-
 μείω τῆς σὺν παθείας χαί-
 ρουσι τῇ τιμῇ . οἱ δ' ὑπὸ
 τῶν ἐπιεικῶν , καὶ εἰδότε-
 τωρ ὀρεγόμενοι τι-
 μῆς , βεβαιῶσαι τὸν οἶ-
 κείαν δόξαν παρὶ αὐ-
 τῶν ἐφίονται . χαί-
 ρουσι δὲ ὅτι εἰσὶν ἀ-
 γαστοί , πιστεύοντες τῇ
 τῶν λεγόντων ἡρίσει .
 τῷ φιλεῖσθαι δὲ λιχθ' αὐ-
 τὸ χαίρουσι . διὸ δόξαν
 αὐτῶν ἡρεῖται εἶναι τὸ τι-
 μᾶσθαι , καὶ ἡ φιλία
 λιχθ' αὐτὸν αἰρετὴν εἶ-
 ναι . Διὸ δὲ ἐν τῷ φι-
 λῆν μᾶλλον ἢ ἐν τῷ φι-
 λεῖσθαι εἶναι . σημεῖον
 δὲ αἱ μητρες , τῷ φι-
 λῆν χαίρουσαι . εἶναι
 γὰρ

sed ex accidenti . Gau-
 dent enim plerique, cū à
 potestatibus præditis ho-
 norantur ob spem conse-
 quuturos enim se esse e-
 xistimant ab ijs , si qua-
 re egeant . itaq; honore
 quasi signo beneficij ac-
 cipiendi lætantur: qui ue-
 rò à probis uiris & in-
 telligentibus honore af-
 fectant, suam ipsorū opi-
 nionem confirmare cu-
 piunt . gaudent igitur q̃
 boni sint, eorum iudicio
 qui id dicunt, credentes,
 at amari per se gaudet .
 Quocirca uideri possit
 id melius esse, quàm ho-
 norari, & amicitia ex-
 petenda per se esse . Id
 autem uidetur in eo
 quòd amat aliquis ma-
 gis quàm in eo quòd a-
 matur consistere . argu-
 mento sunt matres quæ
 amando gaudet . nōnullæ

enim filios suos alendos tradunt, amantiꝫ; scientes, redamari autem nõ querũt, si utrũq; fieri nõ potest: sed satis ipsis uidetur, si liberos suos prospere agentes inspiciat: amantiꝫ; illæ ipsos, etiã si illi quæ matri debentur, tribuere nequeant propter ignorationem. Cum uerò amicitia magis in amando cõsistat, et amantes amicorũ laudentur, amare esse amicorũ uirtus uidetur. quare inter quos hoc pro dignitate fit, ij stabiles amici sunt, & quæ taliũ est amicitia. at hoc modo illi etiã qui inæquales sunt, amici maxime fuerint. pares enim fuerint. parilitas uerò & si similitudo amicitia est, et præcipue ea q̃ est ex uirtute similitudo. cũ enim

stabi-

γὰρ διδύοσι τὰ ἑαυτῶν
τρέφεσθαι, καὶ φιλοῦσι
μὲν εἰδῆαι, ἀντιφιλεῖ-
σθαι δ' ἔστι ζητῆσιν, ἐὰν
ἀμφοτέρω μὴ ἐνδέχῃ
ταῖς ἀλλ' ἰκανὸν αὐταῖς
εἶναι, ἐὰν ὁρῶσιν
εὖ πράττοντας· καὶ αὐ-
ταὶ φιλεῖσιν αὐτούς, καὶ
ἐπείνοι μὴ διύωνται τῇ
μητέρι ἀπροσέκη ἀπο-
νέμειν διὰ τὴν ἄγνοι-
αν· μάλλον ἢ τῆς φιλίας
οὔσης ἐν τῷ φιλεῖν, καὶ
τῶν φιλοφίλων ἐπαινε-
μένων, φίλων ἀρετὴ τὸ
φιλεῖν εἶναι· ὥστε ἐν οἷς
τοῦτο γίνεται κατ' ἀξί-
αν, οὗτοι μόνιμοι φίλοι,
καὶ ἡ τῶν τοιούτων φι-
λία, ἔτι δ' αὖ καὶ οἱ ἀνι-
σοὶ μάλιστα· εἶναι φίλοι·
ισάζονται γὰρ αὖ· ἡ δὲ
ισότης καὶ ὁμοιότης, φι-
λότης, καὶ μάλιστα μὲν
ἡ τῶν κατ' ἀρετὴν ὁμοιό-
της· μόνιμοι γὰρ ὄντες
καθ'

λιὰ αὐτοὺς, καὶ πρὸς ἀλ-
 λήλους μόνον, καὶ οὔτε
 δέονται φαύλων, οὐδ'
 ὑπηρετοῦσι τοιαῦτα,
 ἀλλ' ὡς εἰπεῖν καὶ δια-
 κωλύουσι. τῶν ἀγα-
 θῶν γὰρ· μήτ' αὐτοὺς
 ἀμαρτανεύειν, μήτε τοῖς
 φίλοις ἐπιτρέπειν ὑ-
 πηρετεῖν· οἱ δὲ μοχ-
 θηροὶ, τὸ μὲν βέβαι-
 ον εὐν ἔχουσιν· ὁ δὲ γὰρ
 αὐτοῖς διαμύνουσιν ὁ-
 μοιοὶ ὄντες· ἐπ' ὀλίγον
 δὲ χρόνον γίνονται φί-
 λοι, χαίροντες τῇ ἀλλή-
 λων μοχθηρίᾳ· οἱ χρόσι-
 σιμοὶ δὲ καὶ ἡδέεις, ἐπὶ
 πλεῖον διαμύνουσιν· ἕως
 γὰρ αὐτὸν πορίσωσιν ἡδον-
 ῆς καὶ ὠφελείας ἀλλή-
 λους· ἐξ ἐναντίων ἧ, μά-
 λιστα μὲν δονεῖν διὰ τὸ
 χρόσιμον γίνεσθαι φι-
 λία· οἷον πένης πλεσίῳ,
 ἀμαθὲς εἰδότηι. ὁ γὰρ
 τυγχάνει τις ἐνδεὲς ὢν,
 τούτῳ

stabiles per se ipsi sint,
 etiā inter se mutuo per-
 manent, & neq; indi-
 gent prauis. neq; talia
 subministrant, sed ut ita
 dicā etiā prohibent (bo-
 norū enim est) ut neq; i-
 pso peccare, neq; ami-
 cis permittere submini-
 strent. prauis autem fir-
 mitatem quidem non ha-
 bent (neque enim sibi se
 miles permanent) sed ad
 paruum tempus amici
 fiunt, prauitate mutua
 se oblectantes. Qui ue-
 rò sunt utiles, & iucun-
 di, diutius durant: quo-
 ad enim uoluptates &
 utilitates sibi mutuo ex-
 hibuerint. Ex contrarijs
 autem maxime uidetur
 quæ utilitatis causa est
 fieri amicitia, ut pauper
 diuiti, imperitus docto.
 quod enim consequitur
 aliquis cū esset indigus,
 illud

illud appetens, aliud remuneratur. Huc trahere etiā quispiā posset amatorem & amatum, pulchrum item & turpem. ideo videntur amatores ridiculi interdū se amari postulantes, sicut amant. simili modo fortē, ut essent amabiles postulandum: nihil uerō huiusmodi habentes, ridiculum est. Sed forsitan neq; appetit contrariū per se contrariū, sed ex accidenti. medij autē appetitio est. id enim bonū est: ueluti sicco, nō si humidum euadat, sed si ad mediū perueniat, & calido, & alijs simili modo. Verūm hæc omittantur. sunt enim à proposito alieniora.

9 Videtur autem, quē admodum initio dictum est, in his ac in iisdem

ε

τούτου ἐφιέμενός, ἀντιδιωρεῖται ἄλλο. ἐν ταῦθα δ' αὖ τις ἔλθοι καὶ ὄρασι καὶ ὁρώμενον, καὶ καλόν καὶ αἰσχρόν. διὸ φαίνονται καὶ οἱ ὄραται γελοῖοι ἐνίοτε ἀξιοῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλεῖσιν. ὁμοίως δὲ φιλητὰς ὄντας ἴσως ἀξιοτέρον μὴ ἢ τοιοῦτον ἔχοντας, γελοῖον. ἴσως δὲ οὐδὲ ἐφίεται τὸ ἐναντίον τῷ ἐναντίῳ κατ' αὐτό, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκός. ἢ δ' ὁρεξίς τῷ μέσῳ ἐστὶ. τῷτο γὰρ ἀγαθόν, οἷον τῷ ξηρῷ, οὐχ ὑγρῷ γενέσθαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ μέσον ἐλθεῖν, καὶ τῷ θερμῷ, καὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίως. ταῦτα μὲν ἔρ' ἀφείδω. καὶ γὰρ ἐστὶν ἄλλοτεριώτερά.

Εἰνεῖ ἢ καθ' ἅπλοῦ ἐν ἀρχῇ εἴρηται, περὶ ταῦτα καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς εἶναι

εἶναι ἢ τε φιλία καὶ τὸ
 δίναι. ἐν ἀπάσῃ γὰρ
 κοινωνίᾳ δονεῖ τι δι-
 ναιον εἶναι, καὶ φιλία
 δέ. προσαγορεύει γὰρ ὡς
 φίλος τὸς σύμπας, καὶ
 τὸς στρατιώτας, ὁμοίως
 ἢ καὶ τὸς ἐν ταῖς ἄλλαις
 κοινωνίαις. καθ' ὅσον ἢ
 κοινωνῶσι, καὶ ἐπὶ τοσῷ
 τὸν ἐστι φιλία. καὶ γὰρ καὶ
 τὸ δίναι. καὶ ἡ παροι-
 μία, κοινωνὰ τὰ φίλων, ὅς
 θῶς. ἐν κοινωνίᾳ γὰρ ἡ φι-
 λία. ἐστὶ ἢ ἀδελφοῖς μὲν
 καὶ ἐταίροις πάντα κοι-
 νά. τοῖς ἢ ἄλλοις ἀφωρισ-
 μένα, καὶ τοῖς μὲν πλείω,
 τοῖς ἢ ἐλάττω. καὶ γὰρ τῶν
 φίλων αἱ μὲν μάλλον,
 αἱ ἢ ἥττον. διαφέρει δέ
 καὶ τὰ δίναι ὅτι γὰρ ταυ-
 τὰ γουνοῦσι πρὸς τέκνα.
 καὶ ἀδελφοῖς πρὸς ἀδελ-
 φους, οὐδ' ἐταίροις καὶ
 πολίταις. ὁμοίως δὲ καὶ
 ἐπὶ τῶν ἄλλων φίλων.

ἔτι

et amicitia esse, et ius.
 in omni enim cōmunio-
 ne esse quoddā ius uide-
 tur, et amicitia quoq; cō-
 pellant enim quasi ami-
 cos cōuectores et cōmi-
 litones: pari modo etiā q
 sunt in alijs cōmunioni-
 bus. quatenus aut inter
 se cōmerciū habēt, eate-
 nus amicitia est: cū etiā
 ius et puerbiū, Cōmunes
 res amicorū esse, recte
 habet. in cōmunione. n.
 amicitia est. fratrib. aut
 et socijs cōmunia om-
 nia sunt: reliquis uerò se
 parata, atq; quibusdam
 plura, quibusdā paucio-
 ra. etenim amicitiarū a-
 liæ magis sunt, aliæ mi-
 nus. differūt aut et iura.
 nō enim eadē sunt parē-
 tibus erga filios, et fra-
 trib. inter se, neq; socijs
 et ciuibus. simili modo e-
 tiā in reliquis amicitijs.

diuer-

diuersæ igitur etiam in iuriæ ad unumquemque horum sunt, incrementūque accipiunt, quo magis erga amicos sum: ut pecunijs sociū priuare, grauius est quā ciuem: et nō opem ferre fratri, quā alieno: patrem item percutere, quā quemlibet aliū. Augeri etiā simul cum amicitia ius ipsum cōsuevit, utpote cū in ijsdem consistant, et pariter pertingant. At uerō communiones omnibus partibus eius quæ ciuilibis est, similes sunt. nam ob utile a iquod conueniunt homines, aliquidque eorum suppeditantes quæ ad uitam pertinent. et ciuilibis cōmunio utilitatis gratia uidetur et à principio cōstitisse, et perseuerare. id enim et legūlatores spectāt,

et

ἐτόρρα δὲ καὶ τὰ ἀδελφικὰ πρὸς ἐνάστους τούτων, καὶ αὐξησιν λαμβάνει τῷ μᾶλλον πρὸς φίλους εἶναι. οἷον χρεώματα ἀποστροφῆσαι ἐταῖρον δεινότερον ἢ πολίτην. καὶ μὴ βοηθεῖν ἀδελφῷ, ἢ ὀθνεῖν. καὶ πατάξαι πατόρρα, ἢ ὄντικαοῦν ἄλλον. αὐξεῖσθαι δὲ πέρφινον ἀματῇ φιλίας καὶ τὸ δίκαιο, ὡς ἐν τοῖς αὐτοῖς ὄντα, καὶ ἐπ' ἴσον διέκοντα. αἱ δὲ κοινωνίαι πᾶσι μορίοις εἶναι τῆς πολιτικῆς. συμπορεύονται γὰρ ἐπὶ τινὶ συμφέροντι, καὶ πορεύονται τι τῶν εἰς τὸν βίον. καὶ ἡ πολιτικὴ ἢ κοινωνία, τῆς συμφέροντος χάριν δονεῖ καὶ ἐξ αἰτίας συνελθεῖν, καὶ διαμένειν. τὸ γὰρ καὶ οἱ νομοθέται στοχάζονται.

καὶ

καὶ δίναιον εἶναι φασὶ
 τὸ λοιπὸν συμφέρον, αἰ
 μὲν δ' ἄλλαι λοιπωνίας
 κατὰ μόρην τῶν συμφέρον
 τος ἐφίονται, οἷον πλοῦν
 γες μὲν τοῦ κατὰ τὸν
 πλοῦν, ἢ πρὸς ὄργασίαν
 χρημάτων, ἢ τι τοιοῦτον.
 φρατιῶται δὲ τῶν κατὰ
 τὸν πόλεμον, εἴτε χρη=
 μάτων, εἴτε νήης, ἢ πό
 λεως ὀρεγόμενοι ὁμοί=
 ως ἢ καὶ φυλέται καὶ δη
 μόται οὖναι ἢ τῶν λοι=
 πωνιῶν δι' ἡδονὴν δον=
 ῆσαι γίγνεσθαι, θιασω=
 τῶν καὶ ὄργανιστῶν. αὐταὶ
 γὰρ θυσίας ἐνεκα καὶ συ
 νασίας. πάσαι δ' αὐταὶ
 ὑπὸ τῶν πολιτικῶν εἰσ=
 ησιν εἶναι. ὃ γὰρ τῶν πα
 ρόντος συμφέροντος ἢ
 πολιτικῆς ἐφίεται, ἀλλ' εἰς
 ἅπαντα τὸν βίον. θυσίας
 τε ποιεῖντες, καὶ περιτὰ
 τας συνόδους τιμὰς τε
 ἀπορέμοντες τοῖς θεοῖς,
 καὶ

Et ius esse inquit, quod
 cōmuniter cōducit. reli
 quæ igitur cōmuniones
 singulæ utilitatē expe
 tunt, ut nauigatores eā
 quæ est ex nauigatione,
 uel ad pecuniarū conse
 ctionem, uel tale aliquid:
 milites uerò eā quæ ex
 bello, siue pecunias, siue
 uictoriā, siue urbem ex
 petāt: similiter quoq; tri
 bules, Et populares. nō
 nullæ uerò cōmuniones
 fieri ob uoluptatem ui
 dentur, thiasī sodalium,
 Et symbolum condicen
 tium: hæ enim sacrificij
 Et conuictus causa sūt.
 Atque hæ omnes subef
 se ciuili uidentur. non e
 nim præsentem utilita
 tem ciuilis expetit, sed
 ad uniuersam uitam: Et
 qui sacrificia faciunt, Et
 qui in ijs cōuenibus Et
 honores djs tribuunt,
 Et

et sibiipsis cum uoluptate requiem comparant. prisca enim sacrificia et conuentus facti uidentur post fructuum perceptiones, quasi primitiae quaedam: in his enim maxime temporibus ocio uacabant. Omnes igitur communiones partes esse civilis uidentur. Consequentur autem tales amicitiae tales communiones. 10 Civilis status tres species sunt, totidemque defectiones, quasi corruptelae illarum. Ac ciuiles quidē status sunt, regnum, et optimatum principatus, et tertia quae a censibus est, quam censuum potestatem uocare aptum uidetur, plerique uerò ciuilem statum eam appellare consueuerunt. Harum optima regnum, pessima cen-

liai ἐαυτοῖς ἀναπαύσεις πορίζοντες μεθ' ἑδονῆς. αἱ γὰρ ἀρχαῖαι θυσίαι liai συνέδοιοι φαίνονται γίνεσθαι μετὰ τὰς τῶν λαμπρῶν συγνομιάς, οἷον ἀπαρχαί· μάλιστα γὰρ ἐν τούτοις ἐχόλαζον τοῖς λαίροισι. πᾶσαι δὲ φαίνονται αἱ λοινωνία μοῖα τῆς πολιτικῆς εἶναι. ἀπολουθήσασθαι ἢ αἱ τοιαῦται φιλίας ταῖς τοιαύταις λοινωνίαις.

Πολιτείας δὲ ἑστὶν εἰς τρεῖς, ἴσαι δὲ liai παρὲνβάσεις, οἷον φθοραὶ τῶν τιμῶν. εἰσὶ δ' αἱ μὲν πολιτεῖαι, βασιλεία τε liai κερυσιονρατία· τρίτη δ' ἡ ἀπὸ τιμημάτων, ἢ τιμοκρατικὴν λέγουσι· καὶ οἱ καὶ οἱ φαίνεται· πολιτεῖαν δ' αὐτὴν εἰώθασιν οἱ πλείστοι καλεῖν. τῶν δὲ βελτίστη μὲν ἡ βασιλεία, χειρίστη δ' ἡ τιμοκρατία.

τιμοκρατία. παρένβασις ἢ βασιλείας μὲν τυραννίς. ἄμφω γὰρ μοναρχίαι. διαφέρουσι δὲ πλείστον. ὁ μὲν γὰρ τύραννος, τὸ ἑαυτῷ συμφέρον σκοπεῖ, ὁ δὲ βασιλεύς τὸ τῶν ἀρχομένων. οὐ γὰρ ἐστὶ βασιλεύς, ὁ μὴ αὐταρχῆς, καὶ πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς ὑπορέχων. ὁ δὲ τοιοῦτος, οὐδενὸς προσδέεται. τὰ ὠφέλιμα οὖν αὐτῷ μὲν ἢ αὐτὸν σκοποῖ, τοῖς δὲ ἀρχομένοις. ὁ γὰρ μὴ τοιοῦτος, ἀληθευτὸς αὐτὸς εἴη βασιλεύς. ἢ δὲ τυραννὶς ἐξ ἐναντίας ταύτης. τὸ γὰρ ἑαυτῷ ἀγαθὸν διώκει, καὶ φανερῶς τὸν πόρον ἐπὶ ταύτης, ὅτι χειρίζη. καὶ νίστον γὰρ τὸ ἐναντίον τῷ βελτίστῳ μεταβαίνει δὲ ἐν βασιλείας εἰς τυραννίδα. φανλότης γὰρ ἐστὶ

μοναρχ

censuum potestas est.

Ac regni quidem defectio tyrannis est. Vtrumque enim unius principatus est: plurimum tamen differunt. Tyrannus enim suam utilitatem spectat, rex subditorum. Non enim est rex, nisi ipse sibi satis sit, omnibusque bonis excellat: at qui talis est, nulla re indiget. Quomodo circa utilitatem non sibi, sed subditis procurabit. Nam qui eiusmodi non est, sorte lectus rex est. Tyrannis uero est contrario huic. suum enim ipsius bonum persequitur. Clariusque in hac est quod sit pessima. id enim est pessimum, quod optimo est contrarium: est regno autem in tyrannidem transitio est. tyrannis enim

E

unius

Unius principatus deprava-
 tio est: et prauus rex,
 tyrānus euadit. Ex opti-
 matū principatu in pau-
 corū potestatē, uitio prin-
 cipum qui res ciuitatis
 distribuunt præter digni-
 tatē, & omnia, aut ple-
 raq; bona sibiipsis, &
 principatus semper ijs-
 dē, ditescere plurimi fa-
 cientes. itaq; pauci do-
 minantur ac prauī loco
 probissimorū. sed & ex
 censuū potentia in popu-
 li potentiā. sunt enim hæ
 cōsines. multitudinis e-
 nim etiā censuum pote-
 stas uult esse, & pares
 omnes qui in censu sunt.
 At minimè mala res est
 popularis potestas. pau-
 lo enim ciuilis status spe-
 ciem transiit. In hunc igi-
 tur modum maximè im-
 mutantur status ciuiles.
 μεταβάλλουσι μὲν οὖν μάλιστα ὅπως αἱ πολιτεῖαι

μοναρχίας ἢ τυραννίης· ὁ
 δὲ μοχθηρὸς βασιλεὺς,
 τύραννος γίνεται. ἐξ
 ἀριστοκρατίας δὲ εἰς ὁμο-
 λιγαρχίαν, λιανία τῶν
 ἀρχόντων, οἱ νέμονται
 τὰ τῆς πόλεως παρὰ
 τὴν ἀξίαν, καὶ πάντα,
 ἢ τὰ πλεῖστα τῶν ἀγα-
 θῶν ἑαυτοῖς, καὶ τὰς ἀρ-
 χὰς ἀεὶ τοῖς αὐτοῖς, περὶ
 εἰς πλείστου ποιοῦμενοι
 τὸ πλουτεῖν. ὀλίγοι δὲ
 ἀρχουσι καὶ μοχθηροὶ
 ἀντὶ τῶν ἐπιειμεσά-
 των. ἐν δὲ δὴ τιμο-
 κρατίας εἰς δημοκρα-
 τίαν· σύνοροι γὰρ εἰσιν
 αὐταὶ. πλήθους γὰρ βέλ-
 λεται καὶ ἡ τιμοκρα-
 τία εἶναι, καὶ ἴσοι πάν-
 τες οἱ ἐν τῷ τιμήματι.
 ἡμισα ἢ μοχθηρόν ἐστιν
 ἡ δημοκρατία. ἐπὶ μι-
 κρόν καὶ παρεμβαίνει
 τὸ τῆς πολιτείας εἶδος.

ἐλάχιστον γὰρ οὕτω καὶ
 ῥᾶστα μεταβαίνουσιν .
 ὁμοιώματα δ' αὐτῶν καὶ
 οἷον παραδείγματα λέ-
 βοι τις αὖ καὶ ἐν ταῖς οἰ-
 κίαις . ἡ μὲν γὰρ πατρὸς
 πρὸς υἱὲς κοινωνία, βασι-
 λείας ἔχει χῆμα . τῶν τε
 πυνωρ γὰρ τῷ πατρὶ μέ-
 λει . ἐν τούθῳ δὲ καὶ Ὁ-
 μῆρος τὸν Δία πατὸρ καὶ
 προσαγορεύει . πατρὶνὴ
 γὰρ ἀρχὴ βδύλεται ἡ βα-
 σιλεία εἶναι . ἐν πόρροισι
 δὲ ἡ τῷ πατρὸς, τυραν-
 νική . ζῶνται γὰρ ὡς
 δούλοις τοῖς υἱέσι, τυ-
 ραννική δὲ καὶ ἡ δεσπό-
 τις πρὸς δούλους . τὸ γὰρ
 τῷ δεσπότη συμφορὸν,
 ἐν αὐτῇ πράττεται . αὐ-
 τὴ μὲν οὖν ὀρθὴ φαίνε-
 ται . ἡ πόρροισι δὲ ἡ μαρ-
 τημένη . τῶν διαφόρων
 τῶν γὰρ αἱ ἀρχαὶ διαέ-
 φοροι . ἀνδρὸς δὲ καὶ
 γυναικὸς, ἀριστοκρασίῃ καὶ

φαί-

ita enim ad minimū &
 facillimè transeunt . qua-
 rū similitudines & qua-
 si exempla sumere e-
 tiam in familijs quisspiā
 possit . patris enim erga
 filios communio , re-
 gni formam habet . nam
 patri sunt curæ filij . un-
 de etiam Homerus Io-
 uem patrem appellat .
 paternum enim impe-
 rium regnum uult esse .
 At apud Persas patris
 imperium tyrānicū est .
 utuntur enim ut seruis , fi-
 lijs . Tyrannicum uerò
 est heri erga seruos . in
 eo enim id quod hero u-
 tile est , agitur . Hoc
 quidem certū esse re-
 ctum uidetur : Persicum
 uerò aberrare . eorum
 enim qui sunt diuersi , di-
 uersa quoque imperia
 sunt . Viri aut et uxoris ,
 optimatum potestatem

E a

re-

refert. nā pro dignitate
 imperat uir, ac in ijs q̄
 uirum decent: quæ aut̄
 uxori conueniunt, illi at
 tribuit: at si omnium uir
 dominus est, in paucorū
 principatum delabitur.
 præter dignitatē enim
 id facit, & non quatenus
 est melior. Interdum ue
 rò uxores dominantur
 opulentæ patrimonio,
 itaq; nō sunt pro uirtu
 te imperia, sed pro diui
 tijs & potentia, quemad
 modum in paucorū prin
 cipatibus. census autem
 potentiæ fratrum com
 munio similis est. sunt
 enim pares, nisi quate
 nus ætatibus distant.
 Idcirco si longe ætati
 bus diuersi sint, non iam
 fraterna sit amicitia. Po
 pularis aut̄ potentia ma
 ximè in domicilijs, quæ
 sine domino sunt. (ibi
 enim

φαίνεται. ἡ γὰρ ἀξίαν
 γὰρ ὁ ἀνὴρ ἀρχαί, καὶ πε
 ρὶ ταῦτα ἂν δεῖ τὸν ἀν
 δρα· ὅσα ἢ γυναικὶ ἀρε
 μόβει, ἐκείνῳ ἀποδίδω
 σιν. ἀπάντων ἢ λυσιδ
 ων ὁ ἀνὴρ, εἰς ὀλιγαρχί
 αν μεθίστησι. πᾶρά τιν
 ἀξίαν γὰρ αὐτοῖς ποιεῖ, καὶ
 οὐχ ἢ ἀμείνων. ἐνίοτε
 δὲ ἀρχουσιν αἱ γυναῖ
 κες ἐπὶ πλούτῳ οὐσαί. οὐ
 δὲ γίνονται ἡτὰρ ἀρε
 τὴν αἱ ἀρχαί, ἀλλὰ διὰ
 πλεῖστον καὶ δυνάμιν, κα
 θάπορ ἐν ταῖς ὀλιγαρχί
 αῖς. τιμονερατὶ μὲν δ' ἐο
 κεν ἢ τῶν ἀδελφῶν. ἴ
 σοι γὰρ, πλεονέχῳ ὅσον
 ταῖς ἡλικίαις διαλλάτ
 τουσιν. διόπορ αὖ πολλὴ
 ταῖς ἡλικίαις διαφορῶ
 σιν, οὐκ ἔτι ἀδελφικὴ
 γίνεται ἡ φιλία. Δη
 μονερατία δὲ μάλιστα
 μὲν ἐν ταῖς ἀδελφότησι
 τῶν οἰκίσεων, ἐν ταῦθα
 γὰρ

γὰρ πάντες ἐξ ἴσου· καὶ
ἐν αἰς ἀδυνῆς ὁ ἀρχων,
καὶ ἐνάσῃ ἐξ ὀσίας.

Καθ' ἐνάσῃ ἡ τῶν
πολιτῶν φιλία φαίνε-
ται, ἐφ' ὅσον καὶ τὸ δι-
καιον· βασιλῆ μὲν πρὸς
τὰς βασιλυσσομένους ἐν
ὑπόβροχῇ σύβρυγείας. σὺ
γὰρ ποιεῖ τὰς βασιλυσ-
σομένους, ἐπὶ ἀγαθὸς
ὧν ἐπιμελεῖται αὐτῶν,
ὡς σὺ πράττῃσι, ὥς-
πὸρ νομὸς προβάτωρ
ὄθεν καὶ Ομηρος τὸν Α-
γαμέμνονα ποιμένα
λαῶν εἶπε. τοιαύτη δὲ
καὶ ἡ πατριεὶ· δια-
φέρει δὲ τῷ μεγέθει τῶν
σύβρυγτημάτων. αἰ-
τιος γὰρ τοῦ εἶναι, δι-
κνύτος μεγίστος εἶναι, καὶ
τροφῆς καὶ παιδείας·
καὶ τοῖς προγόνοις ἡ ταῦ-
τα ἀπονέμεται. φύσει γέ-
νηται ἀρχὴν ὡς πατὴρ υἱῶν
καὶ πρόγονοι ἐγγόνων,
καὶ

enim pariter omnes) et
in quibus princeps im-
becillus, et licetia cuiq;
est. In unoquoq; aut
civili statu amicitia ap-
paret, quātū et ius: regi
quidem erga eos quibus
regnat, in beneficij ex-
cellētia. benefacit enim
ijs in quibus regnat, si-
quidem bonus cum sit, i-
psorum curam habet, ut
prosperè agant, perinde
ac ovium pastor: unde etiā
Homerus Agamemnonē
pastorem populorū di-
xit. talis aut paterna e-
tiam est: tametsi differat
magnitudine beneficio-
rum. auctor enim est ut
simus, quod videtur esse
maximum, et educatio-
nis, et institutionis: quæ
maioribus quoque attri-
buuntur. Natura enim
præest pater filijs, et
maiores nepotibus,

Et rex ijs quib. regnat.
 Atq; amicitia hæ in ex-
 cellentia sunt: idcirco ho-
 norantur parentes. ac
 ius inter hos non idē est,
 sed pro dignitate. sic e-
 nim fiat Et amicitia. Vi-
 ri item erga uxorem ea-
 dem amicitia, ac quæ in
 optimatū potestate est.
 Secundum uirtutem e-
 nim Et præstātiori plus
 boni tribuitur, Et cuiq;
 quod conuenit. ita quo-
 que etiā ius. at uerò fra-
 trū amicitia, sociali simi-
 lis est. pares enim sunt et
 coetanei. talesq; eorun-
 dem studiōrū Et eorun-
 dem morum plerunque
 sunt. Huic ergo similis
 est q̄ in census potestate
 est: pares enim ciues uo-
 lunt ac probi esse: itaq;
 per uices, Et ex æquo
 imperare. simili quoq;
 modo amicitia est. In
 def=

καὶ βασιλεὺς βασιλεὺς
 μόνω. ἐν ὑπόβοχῃ δὲ
 καὶ αἱ φιλίαι αὐταί. διὰ
 καὶ τιμῶνται οἱ γονεῖς.
 καὶ τὸ δίκαιον δὲ ἐν τῷ
 τοῖς ὁ αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ
 τ' ἀξίαν. ὅτω γὰρ ἀνὴρ καὶ
 ἡ φιλία, καὶ ἀνδρὸς δὲ
 πρὸς γυναῖκα ἡ αὐτὴ φι-
 λία, ἡ καὶ ἐν ἀριστοκρα-
 τίᾳ. κατ' ἀρετὴν γὰρ
 καὶ τῷ ἀμείνονι πλεον-
 ἀγαθόν, καὶ τὸ ἀρμόδιον
 ἐνάσσει. οὕτω δὲ καὶ τὸ
 δίκαιον. ἡ δὲ τῶν ἀδελ-
 φῶν, τῇ ἐξαιρινῇ εἶσιν.
 ἴσοι γὰρ καὶ ἡλικιωταί.
 οἱ τοιοῦτοι δ' ὁμομα-
 θεῖς καὶ ὁμοῦθες ὡς ἐ-
 πὶ τὸ πολύν. εἶνε δὲ
 ταύτῃ καὶ ἡ κατὰ τὴν
 τιμοκρατικὴν. ἴσοι
 γὰρ οἱ πολῖται βού-
 λονται καὶ ἐπιεικῆς εἶ-
 ναι. ἐν μέρει δὲ τὸ ἀρ-
 χερ καὶ ἐξ ἴσου. οὕτω δὲ
 καὶ ἡ φιλία, ἐν δὲ ταῖς

παρεμβάσσειν ὡσὸρ
 καὶ τὸ δίναιον ἐπὶ μι-
 κρόν ἐστιν, ὅτω καὶ ἡ φι-
 λία ἐστὶ, καὶ ἡμισυαὶ ἐν τῇ
 χερείᾳ. ἐν Ἰσχυραννίδι γὰρ
 ὅῃ, ἡ μικρόν φιλείας. ἐν
 οἷς γὰρ μὴ ἦν λοιπὸν ἐστι
 τῷ ἀρχοντι καὶ ἀρχομέ-
 νῳ, ὅῃ φιλία. ὅῃ γὰρ δί-
 ναιον. ἀλλὰ οἷον τεχνί-
 τη πρὸς ὄργανον, καὶ ψυ-
 χῇ πρὸς σῶμα, καὶ δε-
 σπότη πρὸς δούλον. ὡφε-
 λῆται μὲν γὰρ ταῦτα
 ὑπὸ τῶν χρωμένῳ. φι-
 λία δ' οὐκ ἐστὶ πρὸς τὰ
 ἄψυχα, οὐδέ δίναιον,
 ἀλλ' οὐδέ πρὸς ἵππον ἢ
 βοῦν, οὐδέ πρὸς δούλον
 ἢ δούλος. οὐδέ μιν γὰρ
 λοιπὸν ἐστιν. ὁ γὰρ δού-
 λος ἐμψυχον ὄργανον.
 τὸ δ' ὄργανον, ἄψυχος
 δούλος. ἡ μὲν ἔνν δούλος,
 ὅν ἐστι φιλία πρὸς αὐ-
 τόν, ἡ δ' ἀνθρώπος. Δο-
 κεῖ γὰρ εἶναι τι δίναιον

παν-

defectionib. aut sicut et
 ius, ita et amicitia parū
 cōstat, et minime omnium
 in pessima. in tyrānide
 enim aut nihil, aut parū
 est amicitiae. in quib. e-
 uim commune est nihil
 principi et subdito, neq;
 amicitia est (nā neq; ius)
 sed ueluti artificis erga
 instrumentū, et hero er-
 ga corpus, et hero er-
 ga seruū. nā haec emolu-
 mēto ijs sunt q̄ utūtur. a-
 micitia uerò nec est erga
 inanimata, neq; ius, sed
 neq; erga equū aut bo-
 uē, neq; erga seruū qua-
 tenus seruus est: nihil e-
 nim cōmune est. nā ser-
 uus animatū est instru-
 mentū: instrumentū uerò
 inanimatus seruus. quo-
 circa quatenus seruus est
 erga ipsū amicitia nō est,
 sed quatenus homo. uide-
 tur enim ius quoddā esse

E 4 cuiq;

cuiq; homini erga quen-
que qui legis ac pacti es-
se particeps potest. Et
amicitia igitur erit, qua=
tenus homo est. Parum
ergo in tyrannidib. ami-
citiae, Et ius constat: in
popularibus uerò prin-
cipatibus, plurimum. cū
enim sint pares, multa
habent communia.

In cōmunionē igitur
omnis amicitia est, sicut
dictū est. seiunxerit autē
quispiā eam quæ cogna-
torū est, Et socialē. ciui-
les uerò, et tribulū, et cō-
uectorū, Et quæ sunt hu-
iusmodi, ijs qui in cōmu-
nionē cōsistūt magis simi-
les sunt. esse. n. quasi ex
cōueniētiā quadā uiden-
tur, inter has uerò repo-
suerit aliquis etiā hospi-
talē. quæ uerò cognato-
rū est, uidetur multiformis
esse Et penderet tota

ex

παντὶ ἀνθρώπῳ πρὸς
πάντα τὸν διωάμενον
κοινωνῆσαι νόμον καὶ
συνθήκῃς· καὶ φιλίας δὲ
καθ' ὅσον ἀνθρώπος. ἐπὶ
μικρὸν δὲ καὶ ἐν ταῖς
τυραννίσιν αἱ φιλίαι
καὶ τὸ δίναι αἱ δὲ ἐν
ταῖς δημοκρατίαις, ἐπὶ
πλείστον. πολλὰ γὰρ τὰ
κοινὰ ἴσοις ἔσιν.

Ἐν κοινωνίᾳ μὲν ἔρ-
ωσάσα φιλία ἐστὶ, καθά-
πορ εἴρηται. ἀφορέσει
δ' ἂν τις τὴν τε συγγε-
νικὴν καὶ τὴν ἐταιρι-
κὴν. αἱ δὲ πολιτικαί,
καὶ φυλετικαί, καὶ συμ-
πλοῖκαι, καὶ ὅσαι τοιαῦ-
ται, κοινωνικαῖς εἰσιν·
σι μᾶλλον. οἷον γὰρ καθ'
ὁμομογίαν τινὰ φαίνον-
ται εἶναι. εἰς ταύτας δὲ
τάξιεν ἂν τις καὶ τὴν
ξενικὴν. καὶ ἡ συγγενικὴ
ἢ φαίνεται πολυειδὴς
εἶναι, καὶ ἡ ἑτέροιαι πάντα

ἐκ

ἐν τῆς πατρικῆς. οἱ γο-
νεῖς μὲν γὰρ σφύγγουσι
τὰ τέκνα, ὡς ἑαυτῶν τι
ὄντα· τὰ δὲ τέκνα τοὺς
γονεῖς, ὡς ἀπ' ἐκείνων
τι ὄντα. μᾶλλον δ' ἰσα-
σι· οἱ γονεῖς τὰ ἐξ αὐ-
τῶν, ἢ τὰ γεννηθέντα
ὅτι ἐν τούτῳ· καὶ μᾶλ-
λον συνωπείωται τὸ
ἀφ' οὗ τῷ γεννηθέντι,
ἢ τὸ γινόμενον τῷ ποιῶ-
σαντι. τὸ γὰρ ἐξ αὐτοῦ
οἰκῶν τῷ ἀφ' οὗ, οἶον
ὁ δούλος, ἢ θείξ, ἢ ὀτιοῦν
τῷ ἔχοντι· ἐκείνων δ'
ἔθεν τὸ ἀφ' οὗ, ἢ ἡττορ.
καὶ τῷ πλήθει δὲ τῆς χό-
νου. οἱ μὲν γὰρ σὺ θύς γε-
νόμενα σφύγγουσι. τὰ ἧ
πλοελθόντα τοῖς χόνοις
τοὺς γονεῖς, σιώνειν, ἢ
αἰδοῦν λαβόντα. ἐν τῇ
τῶν δὲ δῆλον καὶ δι' αὐ-
φιλοῦσι μᾶλλον αἰμη-
τόρες. γονεῖς μὲν ἔρ τε-
κνα φιλοῦσι ὡς ἑαυτοὺς.
τὰ

ex paterna. parentes e-
nim diligunt liberos, ut
qui sui quidpiam sint: li-
beri uerò parentes, ut ab
illis quidpiam. magis ta-
men norūt parentes qui
ex se sint, quàm nati se
ex illis esse, ac propius
coniunctum est genito
id à quo est, quàm pro-
creatum procreanti. est
enim quòd à quopiam
est proximum ei ex quo
est, ut dens, uel pilus, aut
quiduis habemi: illo-
rum uerò nulli id ex quo
est, uel minus. idq; etiam
multitudine temporis. hi
enim quàm primum na-
tos diligunt: illi uerò
progressi temporibus,
parentes cum intelli-
gentiam, uel sensum na-
cti sunt. atque hinc con-
stat, cur matres magis a-
ment. Parentes igitur li-
beros, ut seipsos amant:
E 5 qui

qui. n. ex ipsis oriuntur,
 sunt quasi alteri ipsi, quia
 separati sunt. filij autem pa-
 rētes, ut ab illis enati. at
 fratres se mutuo quod exiis
 de nati sunt. nam quia iidē
 ab illis sunt, id facit ut i-
 dē inter se sint: ideo in-
 quiunt eundē sanguinem,
 et radicē, atque huiusmo-
 di. sunt itaque iidē quodā
 modo etiā in distinctis.
 Magnū etiā ad amicitia
 est et unā educatū esse,
 et etate congruere. Ac
 qualis enim equalē (de-
 lectat) et quibuscum est
 cōsuetudo socij sunt. un-
 de fraterna haec amici-
 tia sociali est similis. Pa-
 trueles itē, et reliqui co-
 gnati ex his prope cōiun-
 cti sūt: quod uidelicet ab ijs
 de sint: fiuntque alij propin-
 quiores, alij alieniores,
 quo uel propius, uel lōgi-
 us auctor generis abest.

Est

τὰ γὰρ ἐξ αὐτῶν, οἷον
 ἑτόβοι αὐτοὶ τῷ λεχωεῖ
 Δαι. τέπνα ἢ γονῆς, ὡς
 ἀπ' ἐνείνων πεφυτότα.
 ἀδελφοὶ ἢ ἀλλήλους, τῷ
 ἐν τῶν αὐτῶν πεφυτέ-
 ναι. ἢ γὰρ πρὸς ἐκείναι
 τότης, ἀλλήλοις ταυτὸ
 ποιεῖ. διό φασι ταυτὸν
 αἶμα καὶ ρίζαν, καὶ τὰ
 τοιαῦτα. εἰσὶ δὲ τὸ αὐ-
 τόπως καὶ ἐνδιηρημέ-
 νοις. μέγα ἢ πρὸς φιλίαν
 καὶ τὸ σῶτροφορ, καὶ
 τὸ κατ' ἡλικίαν. ἡλικία γὰρ
 ἡλικία, καὶ οἱ συνήθεις ἐ-
 ταῖροι. διό καὶ ἢ ἀδελ-
 φικῇ τῇ ἐταιρικῇ ὁμοιᾷ
 ται. ἀνεψιοὶ ἢ καὶ οἱ λοι-
 ποὶ συγγενεῖς, ἐν ἴστωρ
 σιωπείωνται. τῷ γὰρ
 ἀπὸ τῶν αὐτῶν εἶναι. γί-
 γνονται δ' οἱ μὲν οἰκειό-
 τороι, οἱ δ' ἀλλοτριώτε-
 ροι, τῷ σῶεγγυς ἢ πόρ-
 ρω τὸν ἀρχηγὸν εἶναι.
 ἐστὶ δ' ἢ μὲν πρὸς γονεῖς
 φιλία

φιλία τέκνοις, καὶ ἀν-
θρώποις πρὸς θεοὺς, ὡς
πρὸς ἀγαθὸν καὶ ὑπὸρρέ-
χον. σὺ γὰρ πεποιήκασι
τὰ μέγιστα. τῷ γὰρ εἶναι
καὶ τραφῆναι αἵτιοι,
καὶ γενομένοις τῷ παι-
δουθῆναι. ἔχει ἡ τὸ ἡδὺ
καὶ χρήσιμον ἢ τοιαύτη
φιλία μᾶλλον τῶν ὀθνεί-
ων, ὅσῳ καὶ λοιπὸν τόπος
ὁ βίος αὐτοῖς ἐστίν. ἐστὶ
δὲ καὶ ἐν ἀδελφικῇ ἀ-
πόρ καὶ ἐν τῇ ἐταιρι-
κῇ. καὶ μᾶλλον ἐν τοῖς
ἐπειπνέσι, καὶ ὅλως τοῖς
ὁμοίοις, ὅσῳ οἰκειότεροι
καὶ ἐν γενετῆς ὑπαρ-
χοντες, σφόδρου τι ἀλ-
λῆλους. καὶ ὅσῳ ὁμοιότε-
ροι οἱ ἐν τῶν αὐ-
τῶν, καὶ σὺντροφοί,
καὶ παιδουθενόντες ὁ-
μοίως. καὶ ἡ κατὰ τὸν
χρόνον δονιμασία, πλεί-
στη καὶ βεβαιότατη. ἀνά-
λογον δὲ καὶ ἐν τοῖς
λοιποῖς

Est uerò amicitia liberis
erga parentes, & homi-
nib. erga deos, tanquam
erga bonū atq; excellēs.
beneficia enim maxima
contulere. nam in causa
sunt ut & sint, & enu-
triātur, et procreatis, ut
erudiamur. habet uerò
huiusmodi amicitia iucū-
ditatē atq; utilitatē ma-
gis q̄ extraneorū, quāto
etiā cōmunior uita in-
ter ipsos est. Sunt itē in
fraterna ea quæ & in
sociali: & magis inter
probos, & omnino simi-
les, quāto propinquiores
etiā ab ortu sunt, se mu-
tuo diligūt: et quāto mo-
rib. sunt cōiunctiores q̄
ex ijsdē nati sunt, simulq;
nutriti, atq; instituti simi-
liter. & quæ tempore
fit comprobatio, maxi-
ma ac firmissima est.

Ex proportionē uerò in-
cate.

cæteris cognatis amãdi rationes constant. Viro aut̃ & uxori amicitia esse natura uidetur. homo enim magis ad coniugiũ propensa res est, q̃ ad ciuilem societate, quantoq; prior magisq; necessaria est familia q̃ ciuitas, & prole creatio animalib. cõmunior. Ac alijs quidẽ animalib. eatenus cõmunicatio est: at homines non solis procreãdæ causa tantũ simul habitāt, sed rerum etiã quæ ad uitã spectāt. cõtinuo enim officia diuisa sunt, aliaq; sunt uiri & uxoris. sibi ergo mutuo opitulantur, in cõmune sua utriusq; cõferentes. atq; ob id & utilitas & iucũditas esse in hac amicitia uidetur. fuerit aut̃ etiã ob uirtutem, si probi sint (est enim utriusq; uirtus)

atq;

λοιποῖς τῶν συγγενῶν τὰ φιλικὰ. ἀνδρὶ ᾗ καὶ γυναικὶ φιλία δυνεῖται τὰ φύσιν ὑπάρχειν. ἀνθρώπος γὰρ τῇ φύσει συνδυαστικὸν μᾶλλον ἢ πολιτικὸν, καὶ ὅσω πρότερον καὶ ἀναγκαιότερον οἰκία πόλεως, καὶ τεχνοπoiία κοινότηρον βίωσις. τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἐπιτοσῶτον ἡ κοινωνία ἐστίν. οἱ δ' ἀνθρώποι ὁ μόνος τῆς τεχνοπoiίας χάριν συνομοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰς τὸν βίον συνθεῶν γὰρ διήρηται τὰ ὄργα, καὶ ἐστὶν ἐτόρα ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐπαρνεῖσιν οὖν ἀλλήλοις, εἰς τὸ κοινὸν τιθέντες τὰ ἰδία. διὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸ χηρσιμον εἶναι δυνεῖται, καὶ τὸ ἡδὺ ἐν ταύτῃ τῇ φιλίᾳ. εἴη δ' αὖ καὶ διὰ ἀρετῶν, εἰ ἐπιτηδεύουσιν. ἐστὶ γὰρ ἐκαστὸς ἀρετῆ.

καὶ

καὶ χαίρουσι αὐτῷ τοις
 τῷ. σὺνδεσμος ἢ τὰ τέ-
 ννα δὲ εἶναι. διὸ θάτ-
 του οἱ ἄτενοι διαλύου-
 νται. τὰ γὰρ τέννα, λοι-
 νὸν ἀγαθὸν ἀμφοῖν. συ-
 νέχει ἢ τὸ λοιπὸν. τὸ δὲ
 πῶς συμβιωτέον ἀνδρὶ
 πρὸς γυναῖκα, καὶ ὅπως
 φίλῳ πρὸς φίλον, οὐδὲν
 ἔτῳ φαίνεται ζητεῖ-
 σθαι, ἢ πῶς δικάσιον. οὐ
 γὰρ ταυτὸ φαίνεται τῷ
 φίλῳ πρὸς τὸν φίλον, ὅ-
 δὲ πρὸς τὸν ὀφειλόμενον, καὶ
 τὸν ἐταῖρον, καὶ τὸν
 συμφοιτητήν.

Τριττῶν δὲ οὐσῶν
 φιλιῶν, καθάπερ ἐν ἀρ-
 χῇ εἴρηται, καὶ καθ' ἐ-
 κάστην, τῶν μὲν ἐν
 ἰσότητι φίλων ὄντων,
 τῶν δὲ καθ' ὑπόβο-
 χλήν. καὶ γὰρ ὁμοίως
 ἀγαθοὶ γίνονται φί-
 λοι, καὶ ἀμείνων χείρο-
 νι ὁμοίως δὲ καὶ ἡδύς,
 καὶ

atque eiusmodi re gau-
 deant. Vinculū autē esse
 liberi videntur. ideo ci-
 tius qui liberis carēt, dis-
 soluitur. liberi enim cō-
 mune bonū ambob. est.
 cōnectit autē quod cōmu-
 ne est. hoc autē, quo mo-
 do viro cum uxore sit cō-
 uiuendum, & omnino
 amico cum amico, ni-
 hil aliud quæri videtur,
 quàm quo pacto ius est.
 non enim idem vide-
 tur amico erga ami-
 cum, neq; erga extra-
 neum, & socium, & con-
 discipulum.

Cum ergo triplex sit ¹³
 amicitia, quemadmodū
 in principio dictum est,
 & in unaquaq; alijs sint
 amici in parilitate, alijs
 in excellentia (similiter
 enim boni fiunt amici,
 & melior peiori : si-
 militer etiam iucundi,

Ὅτι ob utilitatem, uel pa-
 res emolumentis, uel dif-
 ferentes) pares quidem
 parilitate, ut amando et
 reliquis æquentur oportet:
 impares uerò, ut pro-
 rata excessuum portio-
 ne reddāt. Oriuntur autē
 ex postulationes et quæ-
 relæ in amicitia quæ ex
 utilitate est, uel sola, uel
 maximè nec iniuria. qui
 enim ob uirtutem amici
 sunt, ad benefaciendum
 sibi mutuo sunt prompti.
 id enim uirtutis ὅτι ami-
 citiæ est. ad hoc uerò cō-
 tendentium ex postula-
 tiones non sunt, neque
 pugnæ. nam cum qui a-
 mat ὅτι benè facit, nemo
 fert indignè: sed si urba-
 nus sit, benè faciendo re-
 spondet: qui uerò exupe-
 rans consequitur id
 quod cupit, non expo-
 stularit cum amico.

nam

καὶ διὰ τὸ χρῆσιμον ἰ-
 σάζοντες ταῖς ὠφελείαις
 καὶ διαφθρόντες· τοὺς
 ἴσους μὲν κατ' ἰσότητά
 δὲ τῷ φιλεῖν καὶ τοῖς λοι-
 ποῖς ἰσάζειν, τὰς δ' ἀνί-
 σους τῷ ἀνάλογον ταῖς
 ὑπεροχαῖς ἀποδιδόναι.
 γίγνεται δὲ τὰ ἐγνηλί-
 ματα καὶ αἱ μέμφεις ἐν
 τῇ κατὰ τὸ χρῆσιμον
 φιλίᾳ, ἢ μόνῃ, ἢ μάλι-
 στα· συνλόγως. οἱ μὲν γὰρ
 δι' ἀρετὴν φίλοι ὄντες,
 σὺν δὲ αὐτῷ ἀλλήλους προ-
 θυμουῦνται. τοῦτο γὰρ
 ἀρετῆς καὶ φιλίας· πρὸς
 τοῦτο δ' ἀμειλλομένου
 οὐκ ἔστιν ἐγνηλήματα, ὥς
 δὲ μάχαι. τὸν γὰρ φι-
 λουῦντα καὶ σὺ ποιοῦν-
 τα οὐδεὶς διαχθραίνει·
 ἀλλ' ἑὰν ἢ χαλεαῖς, ὥς
 μέβεται σὺν δειῶν· ὃ
 δ' ὑπερβάλλων τυγχάνει
 νῶν οὐκ ἐφίεται, ἐνῶ
 ἀν' ἐγνηλασίᾳ τῷ φίλῳ.

ἐκείνῳ

ἐνάτορος γὰρ τοῦ ἀγα-
θοῦ ἐφίεται. οὐ πάνυ δ'
οὐδ' ἐν ταῖς διήδοναί.
ἅμα γὰρ ἀμφοῖν γίνε-
ται οὐδ' ὀρέγονται, εἰ τῷ
συνδιαγερ χαίρουσι.
γελοῖος δ' αὖ φαίνεται
καὶ ὁ ἐγναλῶν τῷ μὴ
τόρποντι, ἐξ ὅρμῃ συν-
δημόρσυν. ἡ δὲ διὰ
τὸ χησιμορ, ἐγνημα-
τινὴ. ἐπ' ὠφελείᾳ γὰρ
χρώμενοι ἀλλήλοις, ἀεὶ
τοῦ πλείονος δέονται,
καὶ ἐλαττον ἔχειν οἶον-
ται τῷ προσήκοντος, καὶ
μέμφονται ὅτι ὑχόσωρ
δέονται, τοσούτων τυγ-
χάνουσιν, ἀξιοὶ ὄντες. οἱ
δ' αὖ ποιοῦντες, οὐ δύ-
ναιται ἐπαρνεῖν τοσαῦ-
τα, ὅσωρ οἱ πάσχοντες
δέονται. εἰ οὖν ἐξ ἁβθάπερ
τὸ δίναι ὅρ ἐστὶ διττόν.
τὸ μὲν γὰρ ἀχραφορ, τὸ
ἐξ ἁβτὰ νόμορ. καὶ τῆς
ἁβτὰ τὸ χησιμορ φιλίας
ἡ μὲν

nā uterq; bonū appetit.
neq; in ijs admodū quæ
propter uoluptatem. si-
mul enim utrisq; id fit
quod cupiūt, si conuicti
mutuo oblectātur. ridi-
culus enim uideretur, q̄
cū nō oblectanti expo-
stularet, cū liceat simul
nō degere. at quæ est ob-
utilitatē, expostulationis
plena est. nā cū ob emo-
lumētū mutua cōsuetu-
dine utatur, pluris semp
indigēt, minusq; se habe-
re existimāt q̄ cōueniat,
accusantq; q̄ non quot
reb. indigēt, totidē conse-
quantur, cum digni sint:
qui uerò bene faciunt,
tanta exhibere neque-
unt, quantis indigent illi
qui accipiunt. Videtur
aut̄ sicut ius est duplex
(alterū. n. nō scriptū, al-
terū legitimū (amicitia
quoq; q̄ ex utilitate fit,
ma-

moralis altera esse, altera legitima. fiūt igitur ex postulationes maxime, cū nō ex eadē cōtra xerūt ac dissoluūt. est uerō legitima qdē in cōdictis, altera omnino fore sis, ē manu in manū: liberalior altera, in tēpus: ex cōueniētia tamen, ut aliquid p aliquo. in qua manifestū quidē est qd nō controuersum quod debetur: amicā tamē dilationem habet. unde apud nō nullos, horū iudicia nō sunt: sed acquiescendū ijs putāt, qui ex fide inter se contraxerint. sed moralis nō incōdictis uersatur, sed quasi amico donat, aut quiduis alijs: se tamen dignum censet qui recipiat equalē aut plus, quasi nō dederit, sed mutuarit. si autem non sicut contraxit, etiam

ἢ μὲν ἡθικὴ, ἢ δὲ νομικὴ εἶναι. γίνεσθαι δ' ὅτε τὰ ἐγὼ κλήματ' αὐτῶν, ὅταν μὴ λατὰ τὴν αὐτὴν συναισθάνωσι καὶ διαλύωνται. ἐστὶ δ' ἡ νομικὴ μὲν ἢ ἐπὶ ῥητοῖς, ἢ μὲν πάμπαν ἀγοραία, ἐκ χειρὸς εἰς χεῖρα. ἢ δὲ ἐλσυνθεριωτόρα, εἰς χθόνου. λατ' ὁμολογίαν δὲ, τί ἀντί τινός. δῆλον δὲ ἐν ταύτῃ τὸ ὀφείλημα, λὼν ἀμφιλογου. φιλικὴν δὲ τὴν ἀναβολὴν ἔχει. διὸ παρ' οἰοῖται, τῶν οὖν εἰς δίκην, ἀλλ' οἰοῦνται δὲ ὅτι σφύρει τοὺς λατὰ πῶς συναισθάνοντας. ἢ δ' ἡθικὴ, οὖν ἐπὶ ῥητοῖς, ἀλλ' ὡς φίλῳ δωρεῖται, ἢ ὅ, τι δὴ ποτε ἄλλῳ. κομίζεσθαι δὲ ἀξιοὶ τὸ ἴσον ἢ πλεον, ὡς οὐ δεδιωκώς, ἀλλὰ χθόνος. οὐχ ὁμοίως δὲ καὶ συναισθάνοντας καὶ

καὶ διαλυόμενος, ἐγνα-
 λήσει. τοῦτο δὲ συμ-
 βαίνει, διὰ τὸ βούλεσθαι
 μὲν πάντας ἢ τοὺς πλεί-
 στους, τὰ καλὰ· προαι-
 ρῆσθαι δὲ τὰ ὠφέλι-
 μα. καλὸν δὲ τὸ εὖ ποι-
 εῖν, μὴ ἵνα ἀντιπαθῇ. ὠ-
 φελίμον δὲ τὸ σύβρυγε-
 τέσθαι. διωαμύνω
 δὲ ἀνταποδοτέον τι τὸ
 ἀξίαν ὡς ἔπαθε, καὶ ἐ-
 ποντί· ἀποντα γὰρ φί-
 λον οὐ ποιητέον· ὡς δὲ
 διαμαρτόντα ἐν τῇ ἀρ-
 χῇ, καὶ εὖ παθόντα ὑ-
 φ' οἷ οὐκ ἔδει. οὐ γὰρ ὑ-
 πὸ φίλου, οὐδὲ δι' αὐτὸ
 τοῦτο ἀρῶντος. καθάρ-
 κος οὖν ἐπὶ ῥητοῖς σύ-
 βρυγέτησθαι διαλυ-
 τέον· καὶ ὡμολόγησε δ'
 αὖ, διωάμενος ἀποδώ-
 σειν· ἀδιωατοῦντα
 δὲ, οὐδὲ ὁ δούς ἢ ξίωσεν
 αὖ· ὥστ' εἰ διωατός,

set, neque ille qui dedit, postularet. quare si potest,

etiā dissoluitur, expositu
 labit. hoc uerò cōtingit,
 propterea q̄ uolūt qui-
 dem honesta omnes, aut
 pleriq; , sed utilia tamē
 eligunt. honestum enim
 est benefacere, nō ut ui-
 cissim recipiamus: utile
 aut est beneficio affici.
 Ei igitur qui potest, re-
 tribuendū est pro digni-
 tate eorū quæ accepit,
 atq; lubenter. (inuitus
 enim amicus faciendus nō
 est) utpote qui aberrau-
 rit in principio, ab eoq;
 acceperit beneficium, a
 quo non oportebat: non
 enim ab amico, atq; eo
 qui propter ipsum id fa-
 ceret: perinde igitur ac
 si ex condictis beneficio
 affectus sit, dissoluen-
 dum: et pepigisset si
 posset, se esse rediturū,
 eum autem qui non pos-

reddendū est. in princi-
pio aut est cōsiderandū,
à quo & qua dere bene-
ficio afficiatur quispiā,
ut in his persistat, uel mi-
nime. Dubitationem aut
hæc res habet, utrum uti-
litate eius qui accepit,
metiendum sit, & ex ea
retribuendum, an benefi-
cio eius qui contulit. qui
enim acceperunt, talia
se accepisse à beneficijs
dicunt, quæ illis parua
erant, & accipere ab a-
lijs licebat, rem extenuā-
tes illi uerò contrā, quæ
maxima erant apud se,
& ab alijs non licebat.
& in periculis, aut ne-
cessitatibus huiusmodi.
nūquid igitur cū ob utili-
tatē est amicitia, eius q
beneficio est affectus u-
tilitas mēsura est? hic .n.
est is q indiget, & huic
opitulatur, quasi rece-
ptu-

ἀποδοτέον. ἐν ἀρχῇ δὲ
ἐπισηπείον ὑφ' οὗ σὺν-
γετείται καὶ ἐπὶ τίνι,
ὅπως ἐπὶ τούτοις ὑπο-
μὲν ἢ μὴ. ἀμφισβήτη-
σιν δὲ ἔχει, πότε ὅρα δὲ
τῇ τῷ παθόντος ὠφελείᾳ
μετρεῖν καὶ πρὸς
ταύτην ποιεῖσθαι τὴν
ἀνταπόδοσιν, ἢ τῇ τοῦ
δραστήσαντος σὺνδργείᾳ.
οἱ μὲν γὰρ παθόντες, τοὶ
αὐτὰ φασὶ λαβεῖν παρὰ
τῶν σὺνδργετῶν, ἀμι-
νὰ δὲ τῶν ἐπείνοισ, καὶ ἐ-
ξελὼν παρ' ἐσθ' ὧν, κατὰ
σμικρύνοντες. οἱ δ' ἀνὰ
παλιν, τὰ μέγιστα τῶν
παρ' αὐτοῖς, καὶ ἀ παρ'
ἄλλων ἐν τῷ, καὶ ἐν τῷ
διύνοισ, ἢ τοιαύταις χρεί-
αις. ἀρ' οὐδὲ διὰ μὲν τὸ
χρήσιμον τῆς φιλίας ἔ-
σης, ἢ τῷ παθόντος ὠ-
φελείᾳ μέτρον ἔστιν; οὐ-
τος γὰρ δὲ δέονος, καὶ
ἐπαρκεῖ αὐτῷ ὡς ἡο-
μῆ-

μειόνμενος τὸν ἴσον. το
σαύτη οὖν γεγόνηται ἢ
ἐπιπλέον, ὅσον ἔτος ὠ-
φελεῖται. καὶ ἀποδο-
τέον δὲ αὐτῷ ὅσον ἐφ' ὅ-
ρατο, ἢ καὶ πλεον. καλ-
διον γὰρ. ἐν δὲ ταῖς κα-
τ' ἀρετὴν, ἐγκλήματα
μὲν ἔστι. μέτρω δ'
εἰσιν ἢ τῷ ἀφάρκωντος
προαίρεσις. τῆς ἀρετῆς
γὰρ καὶ τοῦ ἡθους ἐν τῇ
προαίρεσει τὸ λυσιον.

Διαφέρονται ἢ καὶ
ἐν ταῖς κατ' ὑπόροχλόν
φιλίαις. ἀξιοὶ γὰρ ἐνά-
τόρος πλεον ἔχει. ὅταν
δὲ τῷτο γίγνηται, δια-
λύεται ἡ φιλία. οἶεται
γὰρ ὅ, τε βελτίων προ-
σῆκειν αὐτῷ πλεον ἔχει.
τῷ γὰρ ἀγαθῷ νέμεσθαι
πλεον. ὁμοίως δὲ καὶ ὁ
ὠφελιμώτορος. ἀρχαί-
ον γὰρ ὄντα οὐ φασι
δὲν ἴσον ἔχει. λειτε-
ρίαν τε γὰρ γίνεσθαι,
καὶ

pturus parē gratiā. tan-
tum igitur fuit subsidiū,
quantū adiutus is est. un-
de tantū est illi reddē-
dum, quantū nactus est,
uel etiam plus. honestius
enim est. In amicitijs autē
ex uirtute, ex postulatio-
nes nullæ sunt: sed eius
electio qui beneficiū con-
tulit, mēsuræ similis est.
Nam uirtutis ac morum
præcipua uis in electio-
ne est.

Discordant uerò etiā 14
in amicijis quæ in ex-
cellentia sunt. uterq; n.
postulat plus habere. qd
quādo fit, amicitia dissol-
uitur. putat. n. q. præstan-
tior est, cōuenire sibi, ut
plus habeat. bono enim
plus esse tribuēdū simili-
ter etiā q. est utilior. inu-
tilē enim negant oportere
parē partē habere.
ministeriū enim futurū,

non amicitia, nisi pro dignitate factorum constabunt ea quae ex amicitia sunt manant. putant enim sicut in pecuniarum communicatione, plura accipiunt, qui plura conferunt, ita in amicitia quoque oportere: at indigus & inferior, è contrario. boni enim amici esse, oportem ferre indigentibus. quid enim, inquiunt, prodest, si probò uiro aut potenti quispiam sit amicus, si nullum fructum sit percipiturus: uidetur autem uterque rectè postulare, oportereque utrique ex amicitia plus tribuere, non eiusdem tamen rei, sed ei qui excellit, honoris: ei qui indiget, lucris. uirtutis enim & beneficii praeuium, honor: indigentiae subsidium, lucrum est. Hoc ita se habere in

cuius

καὶ οὐ φιλίαν, εἰ μὴ κατ' ἀξίαν τῶν ὀργῶν ἔσται τὰ ἐν τῆς φιλίας. οἶοναται γὰρ λιθάπὸρ ἐν χειρὶ μάτῳρ λεινωνίᾳ πλείω λαμβάνουσι, οἱ συμβαλλόμενοι πλείω, ὅτω δὲ καὶ ἐν τῇ φιλίᾳ. ὁ δ' ἐνδεὴς καὶ ὁ χείρων, ἀνάπαλιν. φίλου γὰρ ἀγαθοῦ εἶναι, τὸ ἐπαρνεῖν τοῖς ἐνδεέσι. τί γὰρ, φασί, ὅφελος ἀσφαλείῳ ἢ διωκτῇ φίλου εἶναι, μὴθὲν γε μέλλοντα ἀπολαύειν; εἰ οἶνε δὲ ἐκείνῳ ὁρθῶς ἀξιούῳ, καὶ δὲ ἐκείνῳ πλείον νέμει ἐν τῆς φιλίας, οὐ τοῦ αὐτοῦ δὲ, ἀλλὰ τῷ μὲν ὑπὸρέχοντι, τιμῆς. τῷ δὲ ἐνδεεῖ, λιποδούς. τῆς μὲν γὰρ ἀρετῆς καὶ σὺργεσίας ἢ τιμῆς, γόρας τῆς δ' ἐνδεείας ἐπιμελεία, τοῦ λιποδούς. ὅτω δ' ἐχρῆτο καὶ ἐν ταῖς

ωρ

πολιτείαις φαίνεται·
 οὐ γὰρ τιμᾶται ὁ μὴ
 ἀγαθὸν τῷ λεινῷ
 πορίζων. τὸ λεινὸν γὰρ
 δίδοται, τῷ τὸ λεινὸν
 σύργεται· οὐ γὰρ ἐστὶν ἅμα
 χρηματίζεσθαι ἀπὸ τῶν
 λεινῶν, καὶ τιμᾶσθαι.
 οὐ γὰρ τὸ ἐλατ-
 τὸν οὐδεὶς ὑπομένει.
 τῷ δὲ περὶ χρημάτων
 ἐλαττουμένῳ, τιμὴν ἀ-
 πονέμονται, καὶ τῷ δω-
 ροδόνῳ, χρήματα. τὸ
 κατ' ἀξίαν γὰρ ἐπα-
 νισοῖ καὶ σώζει τὴν φι-
 λίαν, καθάπερ εἴρηται,
 οὕτω δὲ καὶ τοῖς ἀνίστοις
 ὁμιλητέον, καὶ τῷ εἰς
 χρήματα ὠφελουμέ-
 νῳ, ἢ εἰς ἀρετὴν, τιμὴν
 ἀνταποδοτέον, ἀντα-
 ποδιδόντα τὸ ἐνδεχό-
 μενον. τὸ δυνατὸν γὰρ
 ἢ φιλία ἐπιζητῇ, ἢ τὸ κα-
 τ' ἀξίαν. οὐδὲ γὰρ ἐστὶν
 ἐν

ciuitatib. apparet. nō e-
 nim honoratur q nullū
 bonū reip. affert. nā qd'
 publicū est, ei datur qui
 de rep. bene meretur. pu-
 blicū aut quiddā est ho-
 nor. nō enim fieri potest,
 ut & lucretur quispiam
 ex rep. & honoretur. in
 rebus enim omnibus mi-
 nus habere sustinet ne-
 mo. ei igitur qui pecu-
 nijs imminutus est, hono-
 rē tribuūt: ei qui mune-
 ra accipit, pecunias.

Quod enim pro dignita-
 te fit, exæquat & con-
 seruat amicitia, ut dictū
 est. ita igitur etiā cū in-
 nequalib. uersandū est,
 ab eoq; qui in pecunijs
 aut in uirtute est adiu-
 tus, retribuendus honor
 est, retribuēdo qd' facul-
 tas fert. quod. n. fieri po-
 test amicitia requirit, nō
 quod dignitas. neq; enim

in omnibus est, sicut in honoribus qui dijs et parentibus exhibemur. nemo enim referre his dignam gratiā posset: sed qui pro uiribus colit, esse probus uidetur. atque idcirco uideatur nō licere filio patrē abdicare, patri autē filiū licere. red dere enim oportet eū q̄ debet. at quicquid fecerit filius, nihil dignū colatis beneficijs fecit. quare semper debet. quibus aut debetur, remittendi est facultas: igitur et patri. adde q̄ nemo fortasse unq̄ secessurus uideatur, nisi prauitate exuperet. nā prater naturalē amicitiam, subsidiū nō detre ctare humanū est: ei uero fugiendū est, aut nō studendū opē ferre ei q̄ sit prauus. beneficio enim affici uolunt plerique: facere

ἐν πάσι, καθάπερ ἐν ταῖς πρὸς τοὺς θεοὺς τιμαῖς καὶ γονεῖς. οὐδεὶς γὰρ τὸν ἀξίαν ποτ' αὐτὸν ἀποδοίη· εἰς δυνάμιν δ' ὁ θόρακός ἐστιν, ἐπιεικὴς εἶναι δὲ οὐκ. διὸ καὶ ὁ λόγος οὐκ ἐξ εἶναι ἡμῶν πατέρα ἀπειπαθεῖν, πατέρα δ' ἡμῶν. ὁφείλοντα γὰρ ἀποδοτέον. οὐδὲν δ' ἐποίησας ἀξίον τῶν ὑπὲρ γυμνῶν δέδρακον· ὥς τ' αἰεὶ ὁφείλῃ· οἷς δ' ὁφείλεται, ἐξουσία ἀφίεναι. καὶ τῷ πατρὶ δὲ. ἅμα δ' ἴσως οὐδεὶς ποτ' αὐτὸν ἀποστῆναι δυνεῖται μὴ ὑπαρβάλλοντος μοχθηρείας. χωρὶς γὰρ τῆς φυσικῆς φιλίας, τὸν ἐπινοῦν εἶναι ἀνθρώπινον μὴ διωθεῖσθαι· τῷ δ' ἐπιφρονιτὸν, ἢ οὐκ ἀποδοτέον τὸ ἐπαρνεῖν μοχθηρῶν ὄντι. σὺ πάχειν γὰρ οἱ πολλοὶ βούλονται· τὸ

τὸ ἢ ποιῆν φύγειν,
ὡς ἀλυσίτελές. ὁρὶ μὲν
αὖν τούτων ἐπὶ τοσοῦ-
τον εἰρήδω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕ-
ΛΟΥ ἡθικῶν Νικομα-
χείω

BIBLION I.

ΕΝ ἁπάσαις ἡ ταῦς
ἀνὸμοιοσδέσι φι-
λίας το ἀνάλογον ἰσάζει,
καὶ σώζει τὴν φιλίαν, καὶ
θάπορ εἶρηται. οἷον καὶ
ἐν τῇ πολιτικῇ τῷ στυ-
τοτόμῳ ἀντὶ τῶν ὑπο-
δημάτων ἀμοιβὴ γίνε-
ται κατ' ἀξίαν, καὶ τῷ
ὑφάντῃ καὶ τοῖς λοιποῖς,
ἐν ταῦθα μὲν ἔρως ἐπι-
στα καὶ οὐκ ἔστι μέτρον τὸ νό-
μισμα. πρὸς τὸ το δὴ πᾶν
τα ἀναφορῆται, καὶ τὰ
τῷ μετρεῖται. ἐν ἡ τῇ ὁρῶ-
τινῇ, ἐν ἰστέ μὲν ὁ ὁρᾶ-
σις ἐγναλεῖ, ὅτι ὑπορ-
φιλῶν ἐν ἀντιφιλῆται,
ἔστιν

facere aut, ut inutile, sta-
giunt. Ac de his quidem
hactenus dictum sit.

ARISTOTELIS
ad Nicomachum
de moribus
LIBER IX.

IN omnibus amicitijs
quæ dissimiles specie
sunt, pportio exæquat,
conseruatq; amicitiam,
sicut dictum est: quemad-
modum & in ciuili, su-
tori pro calceis compen-
satio pro dignitate fit:
textori item, & reli-
quis. Atque hic commu-
nis mensura numus com-
paratus est. itaque ad
eum omnia referuntur,
eoque mensurantur. In
ea autem quæ amoris
insani est, amator inter-
dum ex postulat, quod
cum supra modum a-
met, non redametur,